

27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nin Öncesi ve Sonrasında Tokat Basınının Değerlendirilmesi

Betül Tekinsoy*

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar,
Dr. Öğr. Üyesi., Tokat
Gaziosmanpaşa Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası
İlişkiler Bölümü
Tokat/TÜRKİYE
betultekinsoy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5342-366X

Geliş: 30 Kasım 2023
Kabul: 17 Şubat 2024
Yayın: 10 Mayıs 2024

Bu çalışma ön inceleme sürecinde
ve yayımlanmadan önce
iThenticate ile taranmıştır.

ÖZ

Demokrat Parti muhalefette olduğu yıllarda demokratikleşme vaatleri ve basın sorunlarını gidereceği söylemleriyle geniş kesimlerin desteğini almıştır. Ancak iktidara geldikten sonra icraatlarının eleştirilmeye başlanması, basınla olan iyi ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştur. 27 Mayıs 1960'ta gerçekleşen askeri müdahale genel olarak basın tarafından olumlu karşılanmıştır. Bu süreçte DP yanlısı basın organlarının bir kısmı MBK'nın faaliyetleri karşısında sessiz kalırken, ulusal basının önemli bir bölümü ise MBK'ya destek veren bir yayın politikası izlemiştir. Ulusal basının takındığı tutumun yerel basında da benzer şekilde tezahür ettiği görülmektedir. Askeri müdahalenin gerçekleştiği 1960 yılına girilirken Tokat'ta yayınlanmakta olan iki gazete bulunmaktadır. Bunlardan Tokat Sesi gazetesi iktidarı destekleyen bir tutuma sahipken Tokat gazetesi ise yerelde basın alanında muhalefetin temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Askeri müdahale öncesinde DP'yi destekleyen Tokat Sesi gazetesi müdahale sonrasında MBK lehinde ve DP aleyhinde haberleri sütunlarına taşımıştır. Bu yönüyle müdahale sonrası Tokat Sesi ve Tokat gazetelerinin yayın politikasında ortak bir paydada buluştukları söylenebilir. Bu çalışma 1960 yılında Anadolu'nun orta büyüklükteki bir vilayet merkezinde yerel basının 27 Mayıs Askeri Müdahalesi öncesi ve sonrasındaki yayın politikalarının karşılaştırılması suretiyle nasıl bir değişim ve dönüşüm içerisine girdiklerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tokat, Basın, 27 Mayıs, Demokrat Parti

Evaluation of Tokat Press Before and After The 27 May Military Intervention

Research Article

* Responsible Author,
Tokat Gaziosmanpaşa University,
Faculty of Economics and
Administrative Sciences,
Department of Political Science
and International Relations,
Tokat, TURKIYE
betultekinsoy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5342-366X

Received: 30 November 2023
Accepted: 17 February 2024
Published: 10 May 2024

This paper was checked for
plagiarism using iThenticate
during the preview process and
before publication.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution
4.0 (CC BY-NC 4.0)
International License

ABSTRACT

The Democratic Party received the support of large segments of society with its promises of democratization and promises to solve the problems of the press during the years when it was in opposition. However, after it came to power, its actions began to be criticized, and this criticism caused its good relations with the press to deteriorate. The Military Intervention that took place on May 27, 1960 was generally received positively by the press. While some of the pro-DP media organs remained silent against the activities of the National Unity Committee, which took over the government on behalf of the armed forces, a significant part of the national press followed a publishing policy that supported the NUC. It is seen that the attitude adopted by the national press is manifested in a similar way in the local press. At the time of the Military Intervention in 1960, there were two newspapers being published in Tokat. Whereas Tokat Sesi newspaper has an attitude that supports the government, Tokat newspaper appears as the representative of the opposition in the local press field. Tokat Sesi newspaper, which supported the DP before the military intervention, included articles and news in its columns in favor of the NUC and against the DP after the intervention. In this respect, it can be stated that Tokat Sesi and Tokat newspapers found a common denominator in their publishing policy after the intervention. This study was conducted to reveal what kind of change and transformation the local press in a medium-sized province center of Anatolia went through by comparing the publication policies before and after the May 27 Military Intervention in 1960.

Keywords: Tokat, Press, 27 May, Democrat Party

Funding: The author has reported that this study received no financial support.

Conflicts of interest: The author declares that there are no potential conflicts of interest.

Peer Review: External, double-blind

Finansman: Herhangi fon veya maddi destek kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Bağımsız, çift-kör hakemlik.

Atıf - Cite: Tekinsoy, B. 27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nin Öncesi ve Sonrasında Tokat Basınının Değerlendirilmesi. *History Studies* 16, no. 2 (2024): 145-165.

Giriş

Demokratik sistem içerisinde önemli bir yeri olan basın, halkın bilgi edinme ve habere ulaşma gereksinimlerini karşılayarak, toplumda kamuoyunun serbestçe oluşmasını sağlamaktadır. Basın ayrıca yönetenlerle yönetilenler arasında bir bağ kurmakta, denetleme ve eleştiri yoluyla yönetenleri topluma karşı daima duyarlı hale getirmektedir. Böylelikle basın demokrasinin sağlıklı işlemesine yardımcı olmaktadır¹.

Mevcut olanı bir ayna gibi yansıtmayan; gerçekleri belli sınırlar içinde tanımlayan, oluşturan ve şekillendiren basın, hangi sorunların gündeme getirileceği, hangilerinin tartışılmayacağı, gündeme getirilenlerin de hangi sınırlar içinde tartışılacağı noktasında önemli bir güce sahiptir. Basın, iktidar mücadelesinde tarafların mevcut durumları, yaptıkları ya da yapmadıklarına dair algıların toplumda şekillenmesinde oldukça etkilidir².

İktidarlar karar ve uygulamalarının toplum tarafından tamamiyle bilmesini veya tartışmasını istemezler. Bu nedenle basının kendilerinden yana bir tutum sergilemesini isterler. Basında yer alan olumlu haberler sayesinde iktidarlar başarılı bir iktidar dönemi sürdürmeyi amaçlarlar. Buna bağlı olarak basını kontrol altına almak iktidarlar için önemlidir³. Siyasilerin basına duyduğu bu ihtiyaç, basının önemini daha çok arttırmaktadır. Politikanın varlığı ve devam ettirilebilirliği için basına önemli görevler düşmektedir. Demokrasilerin egemen olduğu ülkelerde üç erk olarak nitelendirilen yasama, yürütme ve yargıdan sonra basın, dördüncü erk olarak nitelendirilmektedir. İktidarlar basını kontrol edebilmek için özellikle ekonomik gücü kullanarak, reklam ve ilan gelirlerini sınırlandırmak ya da engellemek suretiyle basını denetimleri altına almaya çalışır. Bu ekonomik nedenlerle basın mensupları iktidarlar ile iyi geçinmek zorunda kalırlar⁴.

Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca basın ve siyaset arasındaki ilişki her zaman tartışılan ve üzerine araştırmalar yapılan bir alan olmuştur. İktidarlar, basını yanlarına aldıklarında iktidarlarını sağlamlaştırma ve kamuoyu oluşturma noktasında daha da başarılı olacaklarını düşünmüşlerdir. Nitekim Demokrat Parti de daha muhalefette olduğu 1946-1950 yılları arasında demokratikleşme vaatleri ile basının desteğini almaya başlamıştır. DP'nin liderleri de iktidara geldikten sonra hem basının desteğinin devam etmesini sağlamak hem de söz konusu bu desteğe karşılık olarak basına özgürlükler tanıyan bir takım düzenlemeler yapmışlardır. Ancak özellikle 1954 yılından itibaren DP'nin icraatlarının eleştirilmeye başlanması basınla olan iyi ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştur. 27 Mayıs 1960'da gerçekleşen askeri müdahale sonrasında ulusal basının önemli bir kısmı Milli Birlik Komitesi'ne destek veren bir yayın politikası izlemiştir.

Ulusal basında olduğu gibi yerel basın da benzer bir tutum sergilemiştir. Askeri müdahalenin gerçekleştiği 1960 yılına girerken, Tokat'ta Tokat Sesi ve Tokat isimlerini taşıyan iki gazete yayımlanmaktadır. Çalışmamızda öncelikle "27 Mayıs askeri müdahalesi Tokat yerel basınına yansımış mıdır?" sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Nitekim bahse konu olan bu gazetelerin her ikisinde de askeri müdahale ile ilgili haberlere geniş yer verildiği dikkat çekmektedir. Ayrıca "Müdahale öncesi ve sonrasında yerel basının tutumunda değişiklik yaşanmış mıdır?", "Yerel basın müdahaleyi nasıl tanımlamıştır?" sorularından yola çıkarak, DP'yi destekleyen Tokat Sesi gazetesinin müdahale sonrasında, MBK lehinde ve DP aleyhinde haberleri sütunlarına taşıdığını ve yayın politikasını değiştirdiğini söylemek mümkündür. Tokat gazetesi ise askeri müdahale ile ilgili haberlere, MBK'yı destekleyen ve sabık iktidarı eleştiren bir yayın politikası ekseninde sayılarında yer vermiştir. Tokat Sesi gazetesinin müdahale öncesi ve sonrasındaki yayın politikaları mukayese edilerek incelenmek suretiyle değişimin nedenlerine ve nasıl gerçekleştiğine dikkat çekilmiş, Tokat gazetesinin de müdahale öncesinde sergilediği kontrollü muhalefetini, müdahale sonrasında nasıl keskinleştirerek sürdürdüğü irdelenmeye çalışılmıştır.

¹ Yasemin Akşit, "Çok Partili Sistemin İlk Dönemlerinde Basın ve Basın Özgürlüğü (1946-1954)", (yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2012) 46.

² Taner Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*. (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016) 198.

³ Alparslan Öngel, "Demokrat Parti Dönemi Basın ve İktidar İlişkileri (1950-1960)", (yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2017) 10-11.

⁴ Öngel, "Demokrat Parti Dönemi Basın ve İktidar İlişkileri (1950-1960)", 5-6.

Betimsel araştırma deseni şeklinde tasarlanmış bu çalışmada içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine başvurulmuş Tokat Sesi gazetesinin 1960 yılının Nisan ayından Eylül ayının sonuna kadar olan yaklaşık yüz seksen sayısı, Tokat gazetesinin ise Şubat ayından Ekim ayının sonuna kadar mevcut olan yaklaşık iki yüz yetmiş sayısı incelenmiştir. Buradan hareketle çalışma, söz konusu gazetelerin 1 Şubat-31 Ekim 1960 arasındaki sayıları ile sınırlandırılmıştır. Tokat yerel basınının dışında, arşiv belgeleri ile çeşitli telif ve tetkik eserler de başvuru kaynakları arasında yer almaktadır.

1. DP Döneminde Basın-İktidar Münasebetleri

İktidar sahiplerinin, iktidarlarını devam ettirebilmek için fikirlerini ve inançlarını kamuoyuna duyurmaları ve destek sağlamaları oldukça önemlidir. Bu nedenle basın kamuoyu oluşturma gücünden faydalanabilmeleri için basın özgürlüğünü sağlamaları gerekmektedir. İktidar ve muhalefet kimi zaman basının bu özgürlüğünü kendi çıkarları doğrultusunda sınırlamışlar, kimi zaman da bu sınırlamaları tam olmasa da kaldırmışlardır. Türkiye’de basın ve iktidar ilişkileri özellikle çok partili dönemle birlikte hareketlenmeye başlamıştır. DP’nin iktidarda olduğu 1950-1960 arası dönemde basın-iktidar ilişkileri ayrı bir öneme sahip olmuştur⁵.

14 Mayıs 1950 seçimlerini büyük bir zaferle kazanan DP, iktidarı Cumhuriyet Halk Partisi’nden devralmıştır. DP, CHP içinden doğması ve toplumun kutuplaşmasına neden olacak farklı bir programa sahip olmaması nedeniyle genel anlamda basından destek görmüştür. İstanbul basınının demokrasinin yerleşmesi ve basın üzerindeki baskıların kalkmasına dair isteklerinin DP tarafından ifade edilmesi basın ile DP arasındaki yakınlaşmayı sağlamış⁶, basının DP’ye yönelik tavrı bu süreçte hep olumlu olmuştur. Dönemin birçok gazetesi 1952 yılına kadar DP’yi desteklemişlerdir. Ancak 1952’den sonra iktidardan desteklerini çekmişlerdir. Bu dönemde CHP, DP ve Millet Partisi’nden yana olan gazetelerin yayın politikalarında herhangi bir değişiklik olmamıştır⁷.

DP’nin iktidara gelir gelmez ilk çıkardığı kanunlardan biri de “*Basın Kanunu*” olmuştur. DP iktidarı 24 Temmuz 1950’de çıkardığı 5680 sayılı basın kanunu ile hem CHP iktidarında basın üzerinde oluşan olumsuz havayı dağıtmış hem de basının desteğini almayı başarmıştır. 5680 sayılı Basın Kanunu, basın üzerinde bir rahatlatma dönemini başlatmıştır⁸. Bugün bir kısım değişikliklerle hala yürürlükte olan kanun, bazı değişikliklerle iktidarın basın kontrol etme gücünün büyük ölçüde sona ermesini sağlamıştır⁹.

DP’nin icraatları geliştikçe tarafsız basında zaman zaman eleştiriler yer almaya başlamıştır. Bunun üzerine DP hükümeti Temmuz 1951’de çıkardığı bir kararname ile o zamana değin belli şartları taşıyan gazetelere eşit olarak dağıtılan resmi ilanların yarısı, artık başbakanlığın takdir ettiği ölçütlere göre dağıtılmaya başlanmıştır. Bu durum DP’nin asıl amacının hükümete karşı olan gazetelere fazla ilan vermemek olduğu yönündeki görüşü desteklemektedir¹⁰. Basın Kanunu’nda 1954’ten itibaren yapılan değişiklikler basının ekonomik anlamda hükümet tarafından kontrol altına alınmasına ve “*Besleme Basın*” adı verilen kavramın ortaya çıkmasına imkân vermiştir. DP iktidarında CHP yanlısı Ulus

⁵ Nuran Yıldız, “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 51, no.1 (1996): 481, https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001897.

⁶ Sabit Dokuyan, *1945-1950 Yılları Arasında Türkiye (Eğitim, Sosyo- Kültürel Yapı, Ekonomi, Din, Askeri Yapı ve Basın)*. (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2013): 391

⁷ Yıldız, “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın”, 486.

⁸ Murat Özgen, “Osmanlı’dan Günümüze Yazılı Basın ve Siyaset İlişkisi”, *İstanbul Üniv. İletişim Fakültesi Dergisi*, no. 23, (2012): 18-19.

⁹ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1973) 178-179; “5680 Sayılı Basın Kanunu, 1881 sayılı Matbuat Kanunu’nun hükümete tanıdığı geniş yetkileri kaldırmıştır. Gazete ve dergi çıkarmak için hükümetin izni ve ruhsatı gerekmeyen yeni basın kanununa göre, bir bildiri vermek yetecek, kötü ünlü kişilerin gazetecilik yapmalarını yasaklayan her türlü yoruma elverişli eski maddeler devre dışı bırakılacaktır. Kanuna göre, basın suçlarının yargılanması özel mahkemelere verilmiş ve cevap hakkı yeniden düzenlenmiş, gazete sahipleri cezai sorumluluktan kurtulmuşlardır. Suç sayılan bir yazıdan genellikle yazar ve yazı ileri müdürü sorumlu olacak; gazete sahibi ancak hukuki ve mali sorumluluk altına girecektir” Bkz. Hamza Çakır ve Deniz Elif Yayalar, “Demokrat Parti İktidarı ve Basın”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6, no. 3, (2017): 261.; Ayrıca bkz. *Resmî Gazete*, (24 Temmuz 1950) 18808.

¹⁰ Cem Eroğul, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, (İstanbul: Yordam Kitap, 2014) 100.; 1 Ağustos 1951’de yayınlanan Resmî gazetede; “Resmî ilân ve reklâmların yüzde ellisi; üçüncü madde gereğince belli edilecek gazetelere müsaveten taksim olunur. İkinci yüzde ellisinin hangi gazetelere ve ne suretle verileceği, Başbakanlığın takdirine göre tâyin olunur” şeklinde karar alınmıştır. Bkz. *Resmî Gazete*, (1 Ağustos 1951) 1717.

gazetesine hiç ilan verilmezken, Zafer, Son Posta ve Son Havadis gibi DP'den yana bir yayın politikası izleyen gazeteler bol ilan almışlardır¹¹.

1954 seçimleriyle daha da güçlenen DP, 5680 sayılı kanunla basına verdiği hakları 1954'ten sonra büyük ölçüde kısıtlamaya başlamıştır. Nitekim 1960'a kadar 2324 gazeteci hakkında soruşturma açılmıştır. 1950-1954 yılları arasında DP iktidarının basınla olan iyi ilişkileri, 1954'ten sonra ekonomide yaşanan sıkıntıların sık sık basında yer almaya başlaması ile bozulmaya başlamıştır. Bu durum hükümetin basına kısıtlamalar getiren bir yasa tasarısı hazırlamasına neden olmuştur¹². 17 Mart 1954 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 6334 sayılı “*Neşir Yoluyla ve Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun*” ile uygulanan baskılar resmîleştirilmiştir. Bahse konu olan bu kanun ile birçok alanda para ve hapis cezaları öngörülmüştür¹³. 7 Haziran 1956'da bu kanunun kapsamı genişletilmiş olup, resmi görevde olanları küçük düşürmeye, hor görmeye, aşağılamaya ilişkin yapılan yayınlarda da hapis ve ağır para cezaları hükümleri getirilmiştir. Basın özgürlüğünü zedeleyen bu kanunla, gazete ve gazetecilere ispat hakkı da tanınmamıştır¹⁴. Basın ile iktidar arasındaki en önemli hususlardan birisi olan ispat hakkı konusu, 1955 yılının Mayıs ayında DP içinden bazı muhalif seslerin yükselmesine neden olmuştur. 6334 sayılı kanun ile basının elinden alınan ispat hakkına¹⁵ dair verilen önergeye DP içinden muhalif isimler imza atmışlar, içlerinden on milletvekili de 2 Mayıs 1955 tarihinde TBMM'ye ispat hakkı önergesini vermişlerdir. İspatçıların önergesi, basında geniş yankılar yaratmıştır¹⁶. DP'de önemli yerlere sahip olan Ekrem Alican, Seyfi Kurtbek, Raif Aybar, Enver Güreli, Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu gibi isimlerin desteklediği ispat hakkı meselesi parti içinde çok ciddi bir problem haline gelmiştir. Ekim 1955'te DP içindeki bu muhalif grubun bir kısmı ihraç edilirken, bir kısmı da partiden istifa etmişlerdir. DP'den istifa eden 19 milletvekilinin çabalarıyla Hürriyet Partisi adında yeni bir parti resmen kurulmuştur¹⁷. Görüldüğü üzere DP'nin ilk iktidar döneminde basına tanıdığı sınırsız ve karşılıksız güven duygusu, 1954 sonrası büyük bir değişim geçirmiştir. Basına uygulanan “zorlamacı” ve “tehditkâr” üslup her geçen gün daha da artarak devam etmiştir. Çıkarılan kanunlar, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar ve iktidarın kendisinin sesi olan bir basın oluşturma çabaları DP'nin son iktidar döneminde de sürmüştür¹⁸. Özellikle 1955 yılında gerçekleşen 6-7 Eylül olayları ve bu olayların akabinde yaşanan gelişmeler basın özgürlüğünü yok etmiştir. Nitekim yaşanan olayların ardından sıkıyönetim ilan edilmiş ve olayın faturası basına kesilmiştir. 6 Eylül olayları ile ilgili halkı heyecanlandıracak, hükümeti eleştirecek, çalışmalarını aksatacak sıkıyönetim çalışmalarını etkileyecek ve ekonomik sıkıntıları halka duyuracak haberler ile bu olayların komünistler haricinde başkaları tarafından yapıldığına dair her türlü bilginin neşredilmesi ve yorumlanması yasaklanmıştır¹⁹.

1957 yılı sonrasında seçimlerde oy kaybeden DP, siyasi arenada yaşanan çekişmelerin de etkisiyle basın üzerindeki baskısını ve sansür uygulamalarını daha da sertleştirmiştir. İktidarın bu dönemde basına yönelik ilk icraatı ekonomik olarak basını zora sokan ve basın kuruluşlarının varlıklarını tehlikeye atan girişimleri gerçekleştirmek olmuştur²⁰. 1957 yılında Gazeteciler Sendikası 9 ay süreyle kapatılmıştır²¹. İlan ve reklamların tek elden dağıtılması 27 Kasım 1957'de yayınlanan kararname ile kabul edilmiştir. Buna göre özel ticari ilanlar ve reklamlar hususu da hükümetin denetimine alınmıştır²².

¹¹ Ebru Gençalp, “27 Mayıs 1960 Darbesi ve Basındaki Yansımaları”, Uluslararası Darbe Sempozyumu 1, (2017): 337.

¹² Olcay Uçak ve Abdi Erkal, “Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Yerel Basının Gelişim Süreci”, *Selçuk İletişim* 12, no. 1, (2019): 98-99, <https://doi.org/10.18094/josc.397938>

¹³ *Resmi Gazete*, (17 Mart 1954) 8653.

¹⁴ Halil Emre Deniz ve Mehmet Özçağlayan, “Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlanlar ile ‘Besleme Basının’ Yaratılması”, *I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, Editör. Atıl Cem Çiçek ve Cengiz Ergün (Kars: 2020): 3-4.

¹⁵ Feroz Ahmad ve Bedia Turgay Ahmad, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi (1945-1971)*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1976) 120.

¹⁶ Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. (Ankara: Phoenix Yayınları, 2004) 277.

¹⁷ Beral Alacı ve Resul Babaoğlu, “27 Mayıs Sürecinde Türkiye'deki Basın Politikaları”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 17, no.33 (2021): 325.

¹⁸ Barış Bulunmaz, “Türk Basın Tarihi İçerisinde Demokrat Parti Dönemi ve Sansür Uygulamaları”, *Öneri Dergisi* 10, no. 37 (2012): 204.

¹⁹ Çakır ve Yayalar, “*Demokrat Parti İktidarı ve Basın*” 265.

²⁰ Bulunmaz, “*Türk Basın Tarihi İçerisinde Demokrat Parti Dönemi ve Sansür Uygulamaları*” 210.

²¹ Çakır ve Yayalar, “*Demokrat Parti İktidarı ve Basın*” 267.

²² “*1-Bilümm hususi ve ticari ilânlar ve reklamlar, Türk Basın Birliği Resmi İlanlar limited Ortaklığının teşkilâtı bulunan yerlerde bu teşkilât marifetiyle, adları tespit olunacak gazete ve dergilerde ve tâyin kılınacak miktar ve nispetler dairesinde*

DP'nin basına yönelik uyguladığı baskı ve sansüre yönelik davranışlarının bir diğeri de 1958 yılının ortalarında gerçekleşmiştir. Türkiye'ye gelen Amerikalı gazeteci Eugene Pulliam, Başbakan Menderes ile önceden planlanan fakat gerçekleşmeyen görüşme neticesinde ülkesine olumsuz bir izlenimle dönmüş ve Indianapolis gazetesinde yayınlanan "*Türkiye'de On İkiye Çeyrek Var*" başlıklı yazısında Türkiye'deki gidişatın tehlikeli yönde ilerlediğini belirtmiştir. Yazı, Türkiye'deki birçok gazete tarafından çevrilip yayınlanınca, hükümet çeviriyi yayınlayan gazetelerin aleyhinde "*Pulliam Davaları*" adıyla bilinen davalar açmıştır. Pulliam'ın yazısı Türkiye'de siyasi istikrarsızlık ve ekonomik sıkıntılar sonucunda baskıcı bir ortamın oluştuğu ve bu durumun olumsuz neticeler doğurabileceği algısına neden olmuştur²³.

DP ile basın arasındaki ilişkiler 1957-1960 yılları arasında kopma noktasına gelmiştir. 27 Nisan 1960'ta Tahkikat Komisyonu'nun kurulması hükümetin bireysel özgürlüklere ve basın özgürlüğüne karşı baskı ve sindirme çabalarının son örneği olmuştur. On beş TBMM üyesinden oluşan Tahkikat Komisyonu'nun yayın yasağı koymak, süreli-süresiz yayınların toplatılmasına karar vermek, bunların matbaalarını kapatmak ve her türlü siyasal eylem ve çalışmalarını durdurabilmek gibi yetkileri olacaktır²⁴. Böylelikle sivil bir otorite görüntüsüne bürünen Tahkikat Komisyonu basını kontrol etmeye çalışmıştır²⁵.

Özetle artık ülkede basın özgürlüğünden ve muhalefetten söz etmek mümkün değildir. 28 Nisan'da kurulan Tahkikat Komisyonu, İnönü'yü meclisten uzaklaştırma kararı alınca, İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrenciler ve hocalar bu duruma tepki göstermişler, 28 Nisan Olayları ve Kanlı Perşembe olarak da bilinen olay patlak vermiştir. Olaylarda bir öğrenci kaza kurşunu ile ölürken, kırk öğrenci de yaralanmıştır. 19 Mayıs'ta ise harbiye öğrencileri de ayaklanmışlardır. Ülkedeki gerginliğin gittikçe tırmanması sonucunda 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi gerçekleşmiştir²⁶. Dünya basınının "Beyaz" ya da "Kansız İhtilal" adı verdikleri, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen bu devrim hareketi ile seçimle iktidara gelen DP yönetimi sona erdirilmiş ve kadrosu tamamıyla tutuklanmıştır²⁷.

Kurulduğu 1946 yılından iktidara geldiği 1950 yılına kadar demokratik kurallara göre muhalefet yapan DP, 1950 yılındaki seçimlerde olduğu gibi 1954 ve 1957 genel seçimlerini de kazanarak, yine aynı güç ile iktidardaki varlığını sürdürmüştür. Ancak 1957 seçimlerinden sonra tek parti iktidarı gibi hareket etmeye başlayan DP'nin siyasi yaşamı, yukarıda ana hatları ile açıklanan nedenlerle 27 Mayıs Askeri Müdahale ile sona ermiştir²⁸.

---

neşrolunur. 2-Kendilerine ilân ve reklâm verilmesi kabul olunan gazete ve dergiler, bu ilân ve reklâmlar için Türk Basın Birliği Resmî İlânlar Limited Ortaklığına tebliğ olunan esaslar dâhilinde mutabık kalacakları tarifelere göre, ücret alırlar ve gazete ve dergilerin ödeyecekleri tavassut ücretlerinin nispetleri alâkalı Vekâletin tasvibi ile tatbik olunur". Bkz. Resmî Gazete, (27 Kasım 1957) 18213.

²³ Bulunmaz, "*Türk Basın Tarihi İçerisinde Demokrat Parti Dönemi ve Sansür Uygulamaları*" 211.

²⁴ Gençalp, "27 Mayıs 1960 Darbesi ve Basındaki Yansımaları" 337.

²⁵ Aydan Arıkan, "*1957-1961 Dönemi Türkiye'de Basının Durumu ve Basın İktidar İlişkileri*", (yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 1999) 46.

²⁶ Ebru Oktan Akalın, "27 Mayıs Döneminde İktidar ve Yerel Basın İlişkileri: Demokrat Türkiye Gazetesi (Şanlıurfa İçin Hizmet Gazetesi)", *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 6, no. 1 (2019): 72.

²⁷ Atiye Emiroğlu, "27 Mayıs 1960 İhtilali ve Demokrat Parti'nin Tasfiyesi", *Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil MYO Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* 1, no. 1 (2011): 19; *27 Mayıs İnkılap Hareketi'nin Yapılma Nedenleri ile İlgili Dönemin Milli Eğitim Talim ve Terbiye Üyesi Tarık Asal, İçişleri Bakanı Temsilcisi Emniyet Genel Müdürü II. Daire Başkanı Ali Çankaya ve Diyanet İşleri Başkanlığı Yayın Müdürü Tevfik Ersen bir rapor hazırlamışlardır. "27 Mayıs İnkılap Hareketi Niçin Yapıldı?"* başlıklı bu raporda DP'nin iktidarda olduğu yıllardaki faaliyetleri eleştirilerek, 27 Mayıs Askeri Müdahale'sinin gerçekleştirilme nedenleri; "*Memlekette demokrasiyi bütün müesseseleriyle yeniden kurmak, keyfi partizan idarenin yerine kanunlar karşısında vatandaşlara eşit muamele tatbik eden bir Hukuk devleti nizamı tesis etmek, suiistimalleri tamamen ortadan kaldırıp milletin tek bir kuruluşunun bile israfına müsaade etmemek, her vatandaş, kabiliyeti ve say-ü gayreti nispetinde para kazanarak refaha erişmeyi mümkün kılan bir çalışma ve kazanma serbestisini sahip kılmak, Türk parasını dahilde ve hariçte kıymetini yükselterek vatandaşın satın alma gücünü artıran bir mali politikanın tedbirlerini bulmak ve hakiki mürşidin ilim olduğuna inanarak bir zihniyetle her hizmette planlı hareket emeği son olarak kabul etmek yolunda ve azmindedir*" ifadeleriyle özetlenmiştir. Bkz. BCA, 30.1.0.0/1.10.2, 08.07. 1960.

²⁸ Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, 548.

2. 27 Mayıs Döneminde Basın-İktidar Münasebetleri

DP döneminde iktidar ve muhalefet arasındaki sert tartışmalar arasında kalan basın siyasal bir konum almak zorunda kalmıştır. Hal böyle olunca birçok defa hapis, para cezası ve kapatma gibi cezalarla karşı karşıya kalan basın, askerî yönetime el koyması ile gerçekleşen askerî müdahaleyi genel olarak olumlu karşılamıştır. 27 Mayıs 1960'ta ordu adına yönetime el koyan MBK'nın faaliyetleri karşısında DP yanlısı basın organlarının bazıları sessiz kalırken, ulusal basının önemli bir bölümü MBK'ya destek veren bir yayın politikası izlemiştir. 27 Mayıs'ta yönetime el koyan silahlı kuvvetler, basın ile yakın bir ilişki geliştirerek birçok kez basın toplantıları düzenlemiştir. Orgeneral Cemal Gürsel, her fırsatta basın temsilcileri ile bir araya gelerek basın özgürlüğünün vazgeçilemez olduğunu vurgulamıştır. Düzenlenen basın toplantılarında askerî müdahalenin halka anlatılması amaçlanmıştır. MBK'nın düzenlediği basın konferanslarıyla ve gazetelerde verilen demeçlerle ulusal ve uluslararası kamuoyuna güven vererek yönetimin meşruiyeti sağlanmaya çalışılmıştır²⁹. MBK, halkın yanında meşruiyet kazanmayan bir darbenin sürdürülemeyeceği bilinciyle, halkın da 27 Mayıs'ı kabullenmesini ve benimsemesini sağlamak için ciddi bir propaganda kampanyası başlatmıştır. Örneğin alyans bağı, pul, sergi, konser, marş, yarışma gibi birçok kampanya ve metot kullanılmıştır. Bunlardan daha önemlisi basın-yayın organları kontrol altına alınmış ve propaganda çalışmaları da bunlar aracılığıyla yürütülmüştür³⁰. Bu dönemde ayrıca 27 Mayıs'ın önemini halk ve köylüler tarafında tam olarak anlaşılabilmesi ve desteklerinin alınabilmesi için vaaz ve hutbelerde 27 Mayıs İnkılabının taşıdığı mânânın ayet ve hadislere istinaden anlatılması için Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından müftülüklerle 4 Haziran 1960, 16 Haziran 1960 ve 28 Temmuz 1960 tarihlerinde 11467, 11942 ve 15811 sayılı tamimler gönderilmiştir. Örneğin Anamur Müftülüğü'ne gönderilen yazıda; bir taraftan tamimlerde belirtilen hususların dikkat ve hassasiyetle takip edilmesi istenirken, diğer taraftan kendi bölgelerinde ve müftülük camiası içinde "27 Mayıs inkılabının ruh ve mânâsına aykırı" mahiyetteki davranışlardan müftülerin sorumlu olacakları belirtilmiştir. Bu uyarı ile bir nevi müftülüklerle de gözdağı verilmiştir. Ayrıca vaiz ve hatiplerden yaptıkları faaliyetler ve bu faaliyetlerin sonuçlarıyla ilgili raporlar hazırlamaları istenmiştir³¹.

27 Mayıs 1960'ta ordu adına yönetime el koyan MBK, öncelikle anti-demokratik kanunların belirlenmesi için hukukçulardan oluşan bir komisyon kurmuştur. Bu komisyonun hazırladığı raporun da etkisiyle MBK, 13 Ekim 1960'ta "Neşir Yoluyla veya Radyo ile yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler Hakkında Kanunu" yürürlükten kaldırmıştır. Ayrıca 29 Kasım 1960'ta basın kanununun birçok maddesi değiştirilirken, DP iktidarında sert tartışmalara konu olan "ispat hakkı" da, Ceza Kanunu'nun 481. maddesinin değiştirilmesiyle tanınmıştır. MBK döneminde de basın üzerindeki baskının devam ettiği görülmektedir. Nitekim MBK, tutuklanarak Yassıada'ya gönderilen ve daha sonra yargılanma süreçleri başlayan DP ileri gelenleri ile onların dönemlerindeki faaliyetleri aleyhine her şeyin yazılmasına izin verirken, lehlerine tek bir cümle dahi yazılmasına müsaade etmemiştir³². Bu süreçte askerî iktidarın yazılmasından en çok rahatsız olduğu mevzu Yassıada duruşmaları ile ilgili detaylar olmuştur. MBK, kendi söylediklerinin haricinde en küçük bir yorum dahi yapılmaması için basını yazılı olarak uyarmıştır. 1962'de çıkarılan Tedbirler Kanunu'nda "27 Mayıs 1960 Devrimi" ni söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair ve suretlerle, yersiz, haksız veya gayrimeşru gösterenler veya göstermeye çalışanlar; Yüksek Adalet Divanı'nın aldığı kararları şu veya bu şekilde yayın yoluyla kötülemeye çalışanlar; Mahkûmiyetlerinin infazı süresince verilen mülakatları yayınlayanlar; DP'yi övecek yazılar yayınlayanlar; bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar" ifadeleri yer almıştır³³. Basının bu sürece uyum sağlaması zor olmamıştır. Dönemin önemli gazeteleri askerî müdahaleyi sorgulamak yerine savunmuşlar, MBK'nın lehine ve DP'nin aleyhine olan haberleri de manşetten vermişlerdir. Hatta müdahale nedeniyle MBK'ya teşekkür etmek için ortak bir bildiri yayınlamışlardır³⁴.

²⁹ Alacı ve Babaoğlu, "27 Mayıs Sürecinde Türkiye'deki Basın Politikaları" 329-331.

³⁰ Nasrullah Uzman, "27 Mayıs 1960 Darbesini Meşrulaştırma Çabaları Kapsamında Basın-İktidar İlişkileri", *Türk Basın Tarihini Yeniden Düşünmek Sempozyumu Bildirileri*, Editör. Sevcan Güleç vd (İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2023): 224-225.

³¹ BCA, 51.0.0.0/4.33.29, 28.09.1960.

³² Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü*. (İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1990) 188-189.

³³ Akalın, "27 Mayıs Döneminde İktidar ve Yerel Basın İlişkileri: Demokrat Türkiye Gazetesi (Şanlıurfa İçin Hizmet Gazetesi)" 75.

³⁴ Uzman, "27 Mayıs 1960 Darbesini Meşrulaştırma Çabaları Kapsamında Basın-İktidar İlişkileri" 230.

İlerideki bölümlerde de görüleceği üzere aynı durum Tokat basını için de söz konusu olmuştur. Tokat'ta da askeri müdahale öncesinde DP'yi destekleyen gazeteler, DP'nin iktidarı kaybetmesinden sonra ya sessiz kalmışlar ya da MBK lehinde ve DP aleyhinde haberleri sütunlarına taşımışlardır.

3. 27 Mayıs 1960 Askerî Müdahale Öncesi Tokat Basını

Demokrasinin işlerlik kazandığı ve hayata geçtiği alanlar mahalle ve köylerden başlamak üzere, beldeler, ilçeler ve illerdir. Demokrasiye giden yol bu yerel birimlerden geçmektedir. Nitekim yerel birimlerde oluşan demokrasi bilinci, ülke demokrasisine hayat vermektedir. Basın açısından baktığımızda yerel basının işlevinin ve görevinin demokrasilerde büyük önem taşıdığı aşikardır. Yerelde yönetenler ile yönetilenler arasındaki iletişimi yerel basın sağlamaktadır. Yerel basın, çok sesliliği ve yönetimin denetimini tam olarak sağlarsa demokrasi de sağlıklı işlemektedir. Şayet basın yöresinde, ülkesinde ve dünyada olan olayları tam olarak halka aktarır, onları doğru ve dürüst bir şekilde bilgilendirirse; yani, yönetimlerin başarılarını dile getirdiği gibi başarısızlıklarını da duyurursa, halkın yönetimler hakkında sağlıklı bilgiye sahip olmasını sağlar. Ancak basın halkı yanlış bilgilendirirse, halk da siyasal tercihlerini sağlıklı ve doğru olarak yapamaz. Bu durum demokrasinin sağlıklı ve doğru biçimde işlenmesini engeller. Bu noktadan hareketle, yerel basının demokrasilerde büyük önem taşıdığını söylemek mümkündür³⁵.

27 Mayıs 1960 Askerî Müdahalesi öncesinde Tokat'ta yayın hayatında bulunan gazetelerden Tokat Sesi ve Tokat gazeteleri bu çalışmada yararlanılan temel kaynaklar olmuştur. Bahse konu olan bu gazeteler, Tokat'ta kamuoyu oluşturmada önemli bir güce sahip olmuşlardır.

Askerî Müdahalenin Tokat'taki yansımalarına geçmeden önce müdahaleden önce Tokat basınında DP ile ilgili haberleri incelemekte fayda olduğu kanaatindeyiz. Yukarıda bahsi geçen gazetelerden Tokat Sesi gazetesi DP'den yana bir yayın politikası güttüğü için askerî müdahale öncesinde bu minvalde yayın politikası uygulamıştır. Ancak muhalefetten yana tavır sergileyen Tokat gazetesi ise DP'yi eleştiren bir yayın politikası gütmüştür. Askerî müdahale sonrasında ise gazetelerin yayınladıkları haberler ve köşe yazılarında tavırlarının değiştiği ve DP'yi eleştirmeye başladıkları görülmektedir. Böylece Askerî müdahale sonrasında basının nasıl yön değiştirdiğini görmek ve bir karşılaştırma yapmak mümkün olacaktır. Askerî müdahalenin birkaç ay öncesinde Tokat Sesi gazetesinde DP'nin ekonomi, sağlık ve eğitim gibi alanlardaki kalkınma hamlelerine de geniş yer verilmiştir. DP'nin son yılı olan 1960 yılı yurt içinde birçok olaylara ve gösterilere, ordu, aydın, iktidar ve muhalefet arasındaki mücadeleye sahne olurken Tokat yerel basınında bu konularla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır.

27 Mayıs Askerî Müdahalesi öncesinde Tokat Sesi gazetesinde ekonomi ile ilgili haberler ile birlikte DP'nin yurt genelindeki kalkınma hamlelerine de geniş yer verildiği görülmektedir. Örneğin 1960 yılında 200 bin ton şekerin ihraç edilmesi ile memlekete önemli miktarda döviz girişinin mümkün olacağı³⁶, fiyat konusunda anlaşıldığı takdirde Türkiye'nin Çamaltı tuzlasından elde edilen tuzu Kanada'ya ihraç edeceği bilgisi okuyucuya duyurulmuştur³⁷. Böylelikle DP iktidarında ekonomik kalkınmanın hızla devam ettiği vurgusu yapılmaya çalışılmıştır. Yurt çapında köy yolları ve içme suyu üzerinde çalışmalar yapıldığı, Denizli'de 30 köy okulunun inşa edileceği, karayolları için malzeme siparişi verildiği ve Ödemiş'in Pirinci köyünde 76 muhtaç aileye 675 dönüm arazi dağıtıldığı bilgisine de yer verilmiştir³⁸. Yine Çorum'da da 790 aileye dağıtılan arazilerin tapularının verildiği ve Çorum valisinin yaptığı konuşmada hükümetin halka hizmette gösterdiği kabiliyeti ve halkın bağlılık ve şükranlarını ifade ettiği belirtilmiştir³⁹. "İzmit Rafinerisi ve Boru Hattı Fabrikasının Temelleri Atıldı. Bir Fabrika Daha Açıldı" başlığı ile verilen haberde; Başbakan Adnan Menderes'in de törenlere katıldığı ve elli bin vatandaşın kendisini coşkun tezahüratlarla karşıladığı belirtilmiştir⁴⁰. Başka bir

³⁵ Nail Güreli, "Yerel Basının İşlevi ve Demokrasilerde Önemi", *Türkiye'de Yerel Basın*, Editör Suat Sezgin, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, (2007): 173-174.

³⁶ *Tokat Sesi*, "Bu Yıl, 200 bin ton kadar şeker ihraç edilebilecek", (5 Nisan 1960) 1.

³⁷ *Tokat Sesi*, "Kanadaya tuz ihraç edeceğiz", (13 Nisan 1960) 1.

³⁸ *Tokat Sesi*, "Denizli Vilayetinde 30 köy okulu yapılıyor", "Karayolları için yeni malzeme siparişi", "675 dönüm arazi tevzi edildi", (13 Nisan 1960) 1.

³⁹ *Tokat Sesi*, "Çorum'da 790 aileye daha tapu verildi", (4 Mayıs 1960) 1-2.

⁴⁰ *Tokat Sesi*, "İzmit Rafinerisi ve Boru Hattı Fabrikasının temelleri atıldı. Bir fabrika daha açıldı", (27 Nisan 1960) 1.

haberde ise Türkiye'nin Mersin limanından Amerika'ya krom ihracatının artış gösterdiği ve bu durumun madenciler arasında memnuniyetle karşılandığı belirtilmektedir⁴¹. Gazetenin sütunlarında yerli kamyonların imalının hızla arttığı ve belirlenen çalışma programına göre 1960 yılı içerisinde 10 tonluk yerli kamyonlara 200 adet imal edilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir⁴². Yeni açılan fabrikalar ile ilgili bilgilerinde halka duyurulduğu görülmektedir. Ankara ve Kastamonu'da şeker fabrikalarının inşaat faaliyetlerine devam edildiği ve İstanbul'da yeni bir yem fabrikasının montajının tamamlandığı bilgisi bu duruma örnektir⁴³. DP hükümetinin kalkınma hamleleri ile ilgili haberler gazete sütunlarında yer almaya devam etmiştir. “İzmir’de Egelilerin Muhabbetle Kucakladığı Başvekilin Hizmete Açtığı ve Temelini Attığı Yeni Tesisler” başlıklı haberde; başbakan Adnan Menderes’in İzmir’de bazı büyük tesislerin temel atma törenine katıldığı, kırk üç aileye yapımı tamamlanan evlerinin tapularını bizzat kendisinin verdiği ifade edilmiştir⁴⁴. Başka bir haberde ise Karabük Demir ve Çelik fabrikasında imalatı arttırmak için yapılan 262 milyon liralık yatırıma ilaveten gelecek yıllarda 637 milyon liralık daha yatırım yapılacağı belirtilmiştir⁴⁵. Askeri Müdahalenin gerçekleştiği 27 Mayıs’ta dahi hükümetin icraatları gazetede geniş yer bulmuştur. Örneğin; Makine Kimya fabrikalarına bağlı tesislerin genişletilerek bu fabrikalara yatırımların artırıldığı, yurtda halk tipi otomobillerin imal edileceği ve Kütahya’da bin hatlık otomatik telefon santralının açıldığı ifade edilmiştir⁴⁶.

DP iktidarında köy okulları ve yollarının yapımı, üzerinde en çok durulan kalkınma hamlelerinden biri olmuş ve bu faaliyetler gazete sayfalarında yer bulmuştur. Ankara’nın ilçe ve köylerinde yol ve okul yapım faaliyetlerinin devam ettiği, 1960 yılı içinde 267 köy ilkokulu inşa etme kararı alındığı ve bu karara göre 114 yerde okul inşasına başlandığı belirtilmiştir⁴⁷. Köylere içme suyu sağlama konusu da üzerinde önemle durulan bir mesele olmuş ve bu konuda hazırlanan mazbata “Muvakkat Encüme’nde” kabul edilerek Meclis Genel Heyeti’ne sevk edilmiştir. Mazbatada; 11642 köy ve 12900 yerde 6 milyon insanın içme suyundan mahrum olduğu, vatandaşları temiz suya kavuşturmak amacıyla 400 milyon liraya ihtiyaç bulunduğu belirtilmiştir⁴⁸. DP hükümetinin ordu mensuplarına yönelik faaliyetleri de haber konusu olmuştur. Gazetede ordu mensupları için yeni meskenler inşa edileceği, Milli Savunma Bakanı Ethem Menderes’in Ankara Zırhlı Birlikler Er Eğitim Merkezini ziyaretinde bu konu hakkında bir konuşma yaptığı belirtilmiştir. Bahse konu olan konuşmasında Menderes, hem lojman inşasına hız verileceğini, hem de subay ve astsubayların birer konuta sahibi olmaları için faaliyetlerin gerçekleşme sürecine girdiğini belirttiği ifade edilmiştir⁴⁹. DP iktidarında eğitim alanındaki gelişmeler de haber konusu olmuştur. “Türkiye’de okulsuz tek köy kalmayacak” başlıklı haberde Milli Eğitim Bakanlığı’nın memleketin bütün köy ve şehirlerinde gerekli olan okulları inşa etmek ve bütün yurdu kapsayan bir ilköğretim politikasını tatbik etmek amacıyla giriştiği faaliyetlerin olumlu sonuç vermeye başladığı belirtilmiştir⁵⁰.

Yurt genelindeki haberler ile birlikte Tokat’taki kalkınma hamleleri ile ilgili bilgiler de gazetede yer almıştır. “Cumhurbaşkanımızın Tokatlılara Selam ve Sevgilerini Valimiz Fazıl Kaftanoğlu Getirdiler” başlığı ile büyük puntolarla verilen haberde; Cumhurbaşkanının Tokat’ta yapılmakta olan Almus Barajı, Kazova sol sahil sulaması, Niksar sağ sahil sulaması ve Niksar bataklığının kurutulması işleri üzerinde durduğu bilgisine yer verilmiştir⁵¹.

Tokat Sesi gazetesi hem yurt genelinde hem de Tokat’ta bir taraftan CHP’den istifa haberlerini gazete sütunlarına taşıırken diğer taraftan diğer partilere mensup olanlardan DP’ye kitleler halinde katılımlar olduğuna dair haberleri okuyucusuna duyurmuştur. Örneğin özellikle işadamları ve aydın kesimden

⁴¹ Tokat Sesi, “Krom ihracaatı gittikçe artıyor”, (28 Nisan 1960)1.

⁴² Tokat Sesi, “Yerli kamyon imali büyük hızla artıyor”, (5 Mayıs 1960) 1.

⁴³ Tokat Sesi, “İki şeker fabrikası daha tesis olunuyor”, “Yeni yem fabrikasının montajı tamamlandı”, (7 Mayıs 1960) 1.

⁴⁴ Tokat Sesi, “İzmir’de Egelilerin muhabbetle kucakladığı Başvekilin hizmete açtığı ve temelini attığı yeni tesisler”, (20 Mayıs 1960) 1.

⁴⁵ Tokat Sesi, “Demir- Çelik imaları sür’atle Arttırılıyor”, (25 Mayıs 1960) 1.

⁴⁶ Tokat Sesi, “Makine Kimya Fabrikalarına bağlı tesisler genişletiliyor”, “Kütahya’da yapılan büyük bir törenle 1000 hatlık otomatik telefon santrali açıldı”, “Mmemleketimizde halk tipi otomobil imal edilecek”, (27 Mayıs 1960) 1.

⁴⁷ Tokat Sesi, “Köy okul ve yollarının inşası devam ediyor”, (8 Mayıs 1960) 1.

⁴⁸ Tokat Sesi, “Köy içme suları davası kökünden hallediliyor”, (10 Mayıs 1960) 1.

⁴⁹ Tokat Sesi, “Ordu mensuplarına yeni meskenler inşa ediliyor”, (17 Mayıs 1960) 1.

⁵⁰ Tokat Sesi, “Türkiye’de okulsuz tek köy kalmayacak”, (25 Mayıs 1960) 1.

⁵¹ Tokat Sesi, “Cumhurbaşkanımızın Tokatlılara selam ve sevgilerini valimiz Fazıl Kaftanoğlu getirdiler”, (15 Nisan 1960) 1.

önemli şahsiyetlerin DP'yi ziyaret ederek kayıt oldukları belirtilmiştir. Bu isimlerin arasında Atatürk'ün ve Enver Paşa'nın yaverliğini yapmış olan Harun Saffet Gürson ile İstanbul Şoförler Cemiyeti Haysiyet Divanı üyesi Burhan Özkan da yer almıştır⁵². CHP'den DP'ye katılanların isimlerine gazetenin ilk sayfasında yer verildiği dikkat çekmektedir. 1950-1954 seçimlerinde CHP milletvekili adayları olan ve 1960 yılında CHP Haysiyet Divanı üyesi Zile eşrafından Fuat Akman'ın CHP'den istifa ederek DP'ye katıldığını belirten haber bu duruma örnektir. Vatan Cephesi ile ilgili haberlerde gazetenin sütunlarında geniş yer bulmuştur. “İstanbul'da üç yeni Vatan Cephesi Ocağı daha açıldı” başlıklı haberde Fatih, Şişli ve Eyüp ilçelerine bağlı olarak İstanbul'da yeniden üç Vatan Cephesi Ocağı'nın açıldığı bilgisi yer almıştır⁵³.

DP'nin kazandığı seçimler ile ilgili bilgiler de gazetede duyurulan diğer önemli haberler arasında yer almıştır. Amasya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Elazığ, Giresun, İzmir, Kars, Kastamonu, Kayseri, Malatya, Manisa, Muğla, Niğde ve Tunceli illerinin 33 köyünde yapılan muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde 30 yerde DP'nin, 3 yerde de CHP'nin kazandığı görülmektedir⁵⁴. DP'nin Tokat'taki İl Kongresine dair bir haberde; “*olgun ve samimi bir hava*” içerisinde geçen kongreye Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Hadi Üsman ile birlikte birçok milletvekilinin de katıldığı bilgisi yer almıştır⁵⁵.

Başbakan Adnan Menderes'in yurt içi gezileri de Tokat Sesi gazetesinin sayılarında yer verdiği haberler arasında bulunmaktadır. Örneğin; Adnan Menderes'in 1960 yılının Nisan ayında İçişleri Bakanı Namık Gedik ve Özel Kalem Müdürü Arif Özgen ile İstanbul'dan Ankara'ya gidişi haber yapılmıştır⁵⁶. Yurt içi gezilerinin yanı sıra yurt dışı gezileri de gazete sütunlarında yer bulmuştur. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu'nun 8 Haziran'dan 11 Haziran'a kadar Fransa'ya resmi ziyarette bulunmaya davet edildiği ve bu davetin Celal Bayar tarafından kabul edildiği⁵⁷, Adnan Menderes'in 26 Mayıs'ta Yunanistan'a resmi ziyarette bulunacağı bu türden haberlere örnek teşkil etmektedir⁵⁸.

Tokat'ta muhalefetten yana bir yayın politikası izleyen Tokat gazetesi ise bilhassa CHP Genel başkanı İsmet İnönü ile ilgili haberlere yer vermiştir. Gazete, Askeri müdahalenin birkaç ay öncesindeki CHP Konya İl Kongresi'nde İsmet İnönü'nün, iktidarın politikalarını eleştirdiği konuşmasına geniş yer vermiştir⁵⁹. İnönü ilgili başka bir haberde ise TBMM bütçe müzakereleri sırasında Dışişleri Bakanlığı bütçesinde CHP Meclis grubunun görüşünü İsmet İnönü'nün yapacağı belirtilmiştir. Haberin devamında yer alan “*İnönü bugün muhalefette yarın iktidarda CHP'nin takip edeceği dış politika üzerinde duracaktır*” ifadeleri Tokat gazetesinin CHP'yi destekleyen bir yayın politikası güttüğünün açık bir göstergesidir⁶⁰. İnönü ile ilgili haberlerin devamı niteliğinde seçim kampanyası nedeniyle kendisinin 8 Nisan'da Çorum'da, 9 Nisan'da Amasya'da ve 10 Nisan'da Samsun'da birer konuşma yapacağı belirtilmiştir⁶¹. İsmet İnönü'nün Kayseri seyahati ile ilgili olarak kendisinin *kanunsuz emri* dinlemeyip seyahatine devam ettiği ifade edilmiştir. Haberin içeriğinde İnönü'nün Niğde'den getirilen ve süngü takmış olan askeri birlikler tarafından Himmetdede'de üç saat durdurulduğu, Kayseri'ye girmemesini isteyen vali yardımcısı tarafından gösterilen yazılı emir karşısında; bu emirin kanunsuz olduğunu, Uşak valisinin memurlara kendisini öldürmeleri için emir verdiğini ancak vatansever subayların bu emri dinlemediğini ifade ettiği sözlerine yer verilmiştir⁶².

⁵² Tokat Sesi, “DP'ye yeni iltihaklar”, (5 Nisan 1960) 1.

⁵³ Tokat Sesi, “İstanbul'da üç yeni Vatan Cephesi Ocağı daha açıldı”, (14 Nisan 1960) 1.

⁵⁴ Tokat Sesi, “DP'nin kazandığı muhtar seçimleri”, (16 Nisan 1960) 1.

⁵⁵ Tokat Sesi, “DP il Kongresi yapıldı”, (19 Nisan 1960) 1.

⁵⁶ Tokat Sesi, “Başvekil Ankara'da”, (5 Nisan 1960) 1.

⁵⁷ Tokat Sesi, “Bayar, Menderes ve Zorlu Fransa'ya davet olundu”, (23 Nisan 1960) 1.

⁵⁸ Tokat Sesi, “Adnan Menderes 26 Mayıs'ta Yunanistan'a gidecek”, (26 Nisan 1960) 1.

⁵⁹ Tokat, “CHP Konya İl Kongresinde İnönü dedi ki:”, (11 Şubat 1960) 1.

⁶⁰ Tokat, “İnönü dış politika üzerinde konuşacak”, (24 Şubat 1960) 1.

⁶¹ Tokat, “İnönü seçim kampanyasını bölgemizde açıyor”, (17 Mart 1960) 1.

⁶² Tokat, “İsmet İnönü kanunsuz emri dinlemeyerek Kayseri seyahatine devam etti”, (5 Nisan 1960) 1.

CHP'nin yurt genelindeki seçimlerde başarılı olduğu yönünde haberlere de yer verilmiştir. Bolu'da CHP'nin 2 muhtarlık⁶³, Gaziantep'te 11 muhtarlık⁶⁴, Zonguldak'ta 3 muhtarlık⁶⁵ kazandığı belirtilmiştir. Yine Nazilli ilçesinin İsabeyli köyündeki muhtar seçimlerini⁶⁶, Kars'ın Susuz ilçesinde de belediye seçimlerini CHP'nin kazandığı ifade edilmiştir⁶⁷. Tokat gazetesi sıklıkla DP'den istifa ederek CHP katılanların bilgisini de sütunlarına taşımıştır. “Erzincan'da DP'den istifalar”, “Tokat'ta CHP'ye iltihaklar”⁶⁸, “Denizli'de 150 DP'li muhalefete geçti”⁶⁹, “Adapazarı'nda CHP'ye iltihaklar”⁷⁰ başlıkları altında istifa haberleri verilerek DP'nin güç kaybettiği yönünde bir algı yaratılmaya çalışılması dikkat çekmektedir.

Tokat gazetesinde Vatan Cephesi ile ilgili haberler de yer almıştır. Ankara radyosu tarafından elli arkadaşıyla birlikte Vatan Cephesi'ne geçtiği duyurulan CHP Şefaati ilçesi Kuzayca köyü teşkilatından İbrahim Canik'in bir mektupla radyoyu tekzip ettiği ve DP'ye geçtiği haberinin tamamen yalan olduğunu belirttiği ifade edilmiştir⁷¹. Başka bir haberde ise Sümerbank ve Etibank'ta çalışan memur ve müstahdemlerin karşı olmalarına rağmen Vatan Cephesi'ne kayıt ettirildikleri ve maaşlarından her ay bir liranın kesildiği belirtilerek, bu konuyu CHP Kars milletvekili İbrahim Usta'nın bir önergeyle Meclis Başkanlığına bildirdiği ifade edilmiştir⁷². Vatan Cephesi'nin karşısında yer alan Milli Muhalefet Cephesi ile ilgili olarak da bu cephenin temsilcilerinin Diyarbakır'daki konuşmalarında “*Türk Milleti aydınlık günlere kavuşmak için ittifak etmiştir*” ifadeleri ile⁷³, Elazığ'daki konuşmalarında geçen “*DP iktidarı millete olan mukaveleyi bozmuştur*” ifadeleri büyük puntolarla yayınlanmıştır⁷⁴.

İktidarın politikaları da sıklıkla eleştirilmiş, ülke genelinde 50 ilçe ve birçok bucakta doktorun olmadığı, özellikle doğu bölgelerinde bu eksikliklerin daha fazla olduğu ifade edilmiştir⁷⁵. Pazarcık ilçesinde yaşayan orman memurlarının üç aydır maaşlarını alamadıkları⁷⁶, Kaman'da zirai kredinin sadece DP'lilere verildiği⁷⁷ haberleri de iktidarı eleştirir mahiyetteki haberlere örnek teşkil etmektedir.

Tokat yerel basınında önemli bir yere sahip olan Tokat sesi ve Tokat gazetelerinin 27 Mayıs Askeri Müdahalesi öncesinde ülkede DP aleyhinde başlayan öğrenci gösterilerine ya da mitinglere yer vermedikleri görülmektedir. Nitekim iktidar yanlısı bir yayın politikası güden Tokat Sesi gazetesinin böyle bir tutum içerisinde olması olağan karşılanabilmektir. Ancak muhalefet yanlısı olan Tokat gazetesinin iktidara karşı baş gösteren faaliyetlere yer vermemiş olması bu gazetenin kontrollü bir muhalefet yaptığını düşündürmektedir. Bu noktada Tahkikat Komisyonu'nun iktidar aleyhinde yazılı hiçbir şey olmaması yönünde bir politika takip etmesi nedeniyle de ülkede gerçekleşen olayların Tokat basına yansımamış olduğunu söylemek mümkündür.

4- 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahale Sonrası Tokat Basını

Tokat basınında önemli bir yeri olan Tokat Sesi gazetesi, askeri müdahale ilgili habere 31 Mayıs'taki sayısında yer vermeye başlamıştır. Gazete büyük puntolarla yayınladığı “*TSK ve MBK Vazifeye Başladı*” başlığının altında TBMM'nin feshedildiğini, sabık hükümet erkânının bir kısmının serbest bırakıldığını, her türlü siyasi parti toplantılarının yasak edildiğini ve yeni hükümetin ilan edildiğini okuyucularına duyurmuştur. Yine aynı sayıda “*Hakikatler Gizlenmeyecek*” başlıklı başka bir haberde MBK başkanı Orgeneral Cemal Gürsel tarafından yayınlanan 21 numaralı tebliğe yer verilmiştir. Ayrıca

⁶³ Tokat, “Bolu'da CHP 2 muhtarlık kazandı”, (17 Şubat 1960) 1.

⁶⁴ Tokat, “Gaziantep'te CHP 11 muhtarlık kazandı”, (26 Şubat 1960) 1.

⁶⁵ Tokat, “CHP Zonguldak'ta 3 muhtarlık kazandı”, (3 Mart 1960) 1.

⁶⁶ Tokat, “CHP Nazilli'de bir seçimi kazandı”, (19 Şubat 1960) 1.

⁶⁷ Tokat, “DP'lilerin gayretlerine rağmen Susuz ilçesinde belediye seçimlerini CHP kazandı”, (3 Mart 1960) 1.

⁶⁸ Tokat, “Erzincan'da DP'den istifalar”, “Tokat'ta CHP'ye iltihaklar”, (26 Şubat 1960) 1.

⁶⁹ Tokat, “Denizli'de 150 DP'li muhalefete geçti”, (1 Mart 1960) 1.

⁷⁰ Tokat, “Adapazarı'nda CHP'ye iltihaklar”, (6 Nisan 1960) 1.

⁷¹ Tokat, “Vatan Cephesi'nin radyosu tekzip ediliyor”, (27 Şubat 1960) 1.

⁷² Tokat, “Hademelerden V.C için aidat kesiliyor”, (24 Mart 1960) 1.

⁷³ Tokat, “Türk Milleti aydınlık günlere kavuşmak için ittifak etmiştir”. (17 Nisan 1960) 1.

⁷⁴ Tokat, “DP iktidarı millete olan mukaveleyi bozmuştur”, (19 Nisan 1960) 1.

⁷⁵ Tokat, “50 ilçe ve birçok bucakta hekim yok”, (4 Mart 1960) 1.

⁷⁶ Tokat, “3 aydan beri maaş alamayan orman memurları”, (15 Mart 1960) 1.

⁷⁷ Tokat, “Zirai kredi DP'lilere veriliyor”, (18 Mart 1960) 1

13 numaralı tebliğide de yeni bir anayasa hazırlanması için rektör Sıddık Sami Onar'ın başkanlığında profesörler heyetinin kurulduğu ifade edilmiştir⁷⁸.

Tokat Sesi gazetesi Kıbrıs Türklerinin liderleri Dr. Fazıl Küçük ile Rauf Denктаş tarafından Cemal Gürsel'e gönderilen telgraflara yer vermiştir. Bahse konu olan bu telgrafta; *"İmanımız kuvvetlenmiştir. İstikbale ümitle bakmaktayız. Kahraman Türk ordusuna ve onun asil idarecilerine bilimum Türk milleti ve devletine olan güvenimiz tamdır. Sağolsunlar"* ifadeleri yer almıştır. Devlet başkanı Gürsel ise; *"TSK'ya olan güveninize ve asil hislerinize teşekkür eder, Kıbrıs Türklerinin haklarının müdafaası için mümkün olan her fedakârlığın yapılacağından emin olunmasını ve Kıbrıs Türk kardeşlerimizin refah ve huzur içinde yaşamalarını dilerim"* sözleri ile cevap vermiştir⁷⁹.

Gazetenin *"Hazreti Ömer'in Mumu"* başlıklı bir yazısında, Hz Ömer'in kendi özel işlerinde devlete ait olan mumun yanmasına izin vermediği kissası anlatılarak *"Hz Ömer devrinden bu yana bu millet neler gördü neler. Öyle devirler oldu ki, çift mum yandı, tek mum yandı ve tek mum yandığı zaman çok kere beytülmalın mumuna kıyıldı. Ne mutlu bize ki böylesine acı günler gördükten sonra şimdi vatanımızda tek mumu yanıyor. Hazreti Ömer'in mumu!"* ifadeleri ile de bir taraftan DP dönemi eleştirirken diğer taraftan askeri müdahale sonrasında kurulan MBK'nın yönetimin adaletli olduğuna vurgu yapılmıştır⁸⁰.

Eğitimcilerin köylülere MBK'nın amaçlarını anlatmak suretiyle destek olduklarına vurgulayan bir haberde; MBK'nın amaçlarını köylülere anlatmak için öğretmenlerin köylere gitmek istedikleri, bu amaçla Galatasaray Lisesinin konferans salonunda İstanbul'da görev yapan ilkökul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin MBK adına bir kurmay binbaşı ile toplantı yaptıkları ve binbaşı tarafından köylerde yapılacak faaliyetlerin anlatıldığı ifade edilmiştir⁸¹. *"Bütün memlekette ucuzluk seferberliğine başlandı"* başlıklı haberde ise Milli Birlik hareketinden sonra yurdun birçok yerinde esnafın istiklak maddelerinin fiyatlarında yüzde 15 civarında indirim yaptıkları, bu durumun halk tarafından memnuniyetle karşılandığı belirtilmiştir. Ayrıca İstanbul'daki taksicilerin bir günlük hasılatlarını hazineye devredecekleri de ifade edilmiştir. Bu haberle ekonomi alanında halkın rahatlamaya başladığı ve hasılatlarını hazineye devretmeleri ile hükümete yardım faaliyetlerini başlattıkları belirtilmiştir⁸². Hazineye yapılan bir diğer yardım da Türkiye Petrol İşçileri Sendikası'na üye 7 bin petrol işçisi tarafından yapılmıştır. İşçilerin ülkenin iktisadi kalkınmaya destek olmak amacıyla milli yardım kampanyasına altı ay süre ile her ay birer yevmiyelerini hediye etmeye karar verdikleri belirtilmiştir⁸³. Başka bir haberde ise 27 Mayıs İnkılabının yurt genelinde meydana getirdiği iktisadi ferahlığın Mersin'de de hissedildiği ve esnafın yiyecek maddelerinde yüzde otuz beş indirim yaptıkları vurgulanmıştır⁸⁴.

MBK lehine yapılan bu haberlerin yanı sıra DP aleyhinde yapılan haberlere gazetenin sayılarında sıkça rastlamak mümkündür. Örneğin DP iktidarında çeşitli gider masraflarından kısılarak DP adına alınan ve ilçe başkanlarına verilen 15 jeep arabasının müsadere edildiği ve bu araçların polislere verildiği, Anadolu'ya sürülen uzman polislerinde tekrar İstanbul emrine alınması için harekete geçildiği ifade edilmiştir⁸⁵. DP iktidarına yönelik eleştiriler Tokat Sesi gazetesinin sütunlarında yer bulmaya devam etmiştir. Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun DP iktidarında politikaya alet edildiği ve partizanların buraya yerleştirildiği ifade edildikten sonra Ankara Üniversitesi Talebe Birliği'nin TMTF'nin ikinci başkanlığına el koyduğu belirtilmiştir⁸⁶. DP iktidarında seçim masraflarını karşılamak için İzmirli iş adamlarından rüşvet alındığı yönündeki bir haberde oldukça dikkat çekicidir. Haberde; DP'nin işadamlarından milyonlarca lira değerinde para aldığı, paraların işadamları tarafından rüşvet olarak

⁷⁸ Tokat Sesi, "TSK ve MBK Vazifeye Başladı", "Hakikatler Gizlenmeyecek", (31 Mayıs 1960) 1.

⁷⁹ Tokat Sesi, "Kıbrıs Türklerinin hakları korunacak Devlet Başkanı Gürsel ile Kıbrıslı Türk liderler arasında telgraflar teati edildi", (3 Haziran 1960) 1.

⁸⁰ Tokat Sesi, "Hazreti Ömer'in mumu", (9 Haziran 1960) 1.

⁸¹ Tokat Sesi, "Öğretmenler 'köylere gitmeye hazırız' dediler", (10 Haziran 1960) 1.

⁸² Tokat Sesi, "Bütün memlekette ucuzluk seferberliğine başlandı", (14 Haziran 1960) 1.

⁸³ Tokat Sesi, "7 bin petrol işçisi her ay 1 yevmiye hediye edecek", (17 Haziran 1960) 1.

⁸⁴ Tokat Sesi, "Mersin'de ucuzluk kampanyasına katıldı", (16 Haziran 1960) 1.

⁸⁵ Tokat Sesi, "DP adına alınan jeepler polise verildi", (15 Haziran 1960) 1.

⁸⁶ Tokat Sesi, "A.Ü.T.B. dün T.M.T.F. ikinci başkanlığına el koydu", (17 Haziran 1960) 1.

verildiği iddia edilmiştir⁸⁷. “Atatürk müzesindeki eşyalar da çalınmış!” başlıklı bir haberde ise DP’ye yönelik eleştirilerin şiddetlendiği görülmektedir. DP’nin Atatürk’e karşı olan düşmanlıklarını iktidara geçtikten üç gün sonra açığa vurarak CHP’nin mallarını müsadere ettiği, DP’nin İzmir’deki üyelerinin birinci kolordudaki Atatürk müzesinde bulunan birçok tarihi tablo ve eşya ile birlikte manevi değeri çok yüksek olan altın heykelleri çaldıkları yönündeki ihbarın dikkate alınarak DP il merkezi ile devlet tiyatrolarına ani baskın yapıldığı iddiaları haber konusu olmuştur⁸⁸. Adnan Menderes ve ailesine yönelik eleştirilerde gazete sütunlarında yer bulmuştur. Menderes’in oğullarının eğitimleri için ödenen taksit paralarının Başbakanlık Tahsisatı Mesturesinden yıllarca ödendiği belirtilmiştir⁸⁹. Menderes ile ilgili başka bir haber “Menderes’i karşılayanlara 22 bin lira dağıtılmış” başlığı ile verilmiştir. Haberde sabık başbakan Menderes ile bazı bakanların Diyarbakır’a yaptıkları son seyahatte kendilerini karşılayanlara 22 bin liranın belediye tarafından dağıtıldığı, bu para için belediye defterlerine “şehir içinde bulunan pisliklerin temizlenmesi” kaydının konulduğu yazılmıştır⁹⁰. Menderes’e atfedilen diğer bir suçlamada İsmet İnönü’ye düzenlenen suikastın onun tarafından hazırlanmış olduğu iddiasıdır. “İsmet İnönü’ye Süikasti Menderes Hazırlamış” başlıklı haberde Topkapı olaylarını inceleyen 5 numaralı Yüksek Soruşturma Kurulu’nun hazırladığı dosyada Topkapı olaylarını hazırlayanların başında Adnan Menderes olduğu, onun haricinde Namık Gedik, Vali Ethem Yetkiner, Kemal Aygün, trafik müdürü Celal Kosova ve Fatih DP ilçe başkanı Ömer Faruk Sargut’un da isimlerinin yer aldığı belirtilmiştir⁹¹. Yine başka bir eleştiri haberinde ise DP iktidarının Ankara’da düzenlenen Zeki Müren konserini iptal etmesine rağmen 50 liralık bilet ücretlerinin vatandaşlara iade edilmediği, Ankara halkının bu durumu şikâyet ederek paralarının ödenmesi hususunda kendilerine bilgi verilmesini istedikleri belirtilmiştir⁹². “Düşük iktidar Ege kıyısını Yunanlılara kiralyormuş” başlıklı haberde ise dışişleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu’nun Ege kıyılarını Yunan balıkçılara kiralama fikrini ileri sürdüğü ve Yunan hükümetine bu fikri teklif ettiği iddia edilmiştir⁹³.

DP’nin altı milletvekilinin kurduğu şirketin yolsuzluk yaptığı ve bu durumun tespit edildiğine dair yapılan eleştiri haberinde; Ethem Menderes, Ağrı milletvekili Selim Yatağan, İzmir milletvekili Sadık Giz, Aydın milletvekili Ekrem Kuruluş, Kemal Zeytinoglu ve Şerif Arzık’ın Hadımköy asfaltı üzerinde 1 milyon sermaye ile kurdukları *Süt Sanayi Şirketi’nin* evraklarına el konduğu belirtilmiştir. Şirket kurucularının Ziraat Bankası’ndan 6,5 milyon lira kredi aldıkları, asker kullandıkları ve çiftliğin tanzimi için askeri araçlardan istifade ettikleri iddia edilmiştir⁹⁴. DP’lilerin yolsuzluk yaptıklarına dair başka bir haberde ise İstanbul belediyesi ve bu belediyeye bağlı kurumlarda yapılan tahkikat sonucunda DP’li yöneticilerin yaptıkları yolsuzlukların ortaya çıkarıldığı, devlet kurumlarına borçlarını ödemeyen birçok kişinin bulunduğu iddia edilirken, bu duruma örnek olarak da Refik Koraltan’ın Kalender’deki evinin 1109 liralık su borcunun ödenmemesi gösterilmiştir⁹⁵. Eski cumhurbaşkanı Celal Bayar hakkında ilgi çekici bir haberde basına yansımıştır. Haberde Celal Bayar’ın vatani görevi olan askerliğini yapmadığı, yapılan incelemelerde Bayar’ın Gemlik Askerlik Şubesi’ne kayıtlı olduğu halde askerliğini yaptığına dair herhangi bir kayıta rastlanmadığı, yine 1926 ve 1927 yıllarında şube başkanlarınca askerlik çağında bulunanlar için düzenlenen künye defterlerinde de Bayar’ın askerlik görevini yerine getirdiğine dair bir kayıta görülmediği ifade edilmiştir⁹⁶. DP’nin 1954 ve 1957 yıllarındaki seçimlerde yolsuzluk yaptıklarına dair haberde ise 1954 seçimlerinde Sirkeci göçmen misafirhanesinde bulunan 212’si Türkistanlı ve 1’i Yugoslav olan 213 göçmenin, Türk vatandaşı olmadıkları halde seçimlere katıldıkları, 1954 ve 1957 seçimlerinde Tuzla göçmen misafirhanesinde bulunan 342 göçmenin 1954 seçimleri sırasındaki seçim listelerinin imha edildiği ve 1957 seçimlerinde seçmen gösterildikleri halde seçime katılmadıkları haber konusu yapılmıştır⁹⁷.

⁸⁷ Tokat Sesi, “Tüccarın DP’ye yaptığı teberruya el konacak”, (19 Haziran 1960)1.

⁸⁸ Tokat Sesi, “Atatürk müzesindeki eşyalar da çalınmış!”, 821 Haziran 1960) 1.

⁸⁹ Tokat Sesi, “Menderes’in oğullarının tahsil masraflarına dair şikâyet”, (21 Haziran 1960) 1.

⁹⁰ Tokat Sesi, “Menderes’i karşılayanlara 22 bin lira dağıtılmış”, (28 Haziran 1960) 1.

⁹¹ Tokat Sesi, “İsmet İnönü’ye süikasti Menderes hazırlamış”, (3 Eylül 1960) 1.

⁹² Tokat Sesi, “DP’nin iptal ettiği konser”, (21 Haziran 1960) 1.

⁹³ Tokat Sesi, “Düşük iktidar Ege kıyısını Yunanlılara kiralyormuş”, (25 Eylül 1960) 1.

⁹⁴ Tokat Sesi, “Altı sabıkın kurduğu şirketin yolsuzluğu tespit olundu”, (24 Haziran 1960) 1.

⁹⁵ Tokat Sesi, “Sabıklara borçları ödetilecek”, (11 Ağustos 1960) 1.

⁹⁶ Tokat Sesi, “Celal Bayar askerlik yapmamış”, (14 Ağustos 1960) 1.

⁹⁷ Tokat Sesi, “1954 ve 1957 seçimlerinde yapılan yolsuzluklar”, (27 Ağustos 1960) 1.

Cemal Gürsel'in Türkiye radyolarından yayınlanan ve DP'li vatandaşlara karşı bazı partililerin takındıkları *nahoş* tavırlara değindiği konuşması da gazete sütunlarında yer bulmuştur. Gürsel bahse konu olan bu konuşmasında: “*Milli inkılap DP'ye karşı değildir. Hepimizi ve DP'lileri da aldatan bir zümreyi bertaraf etmek için yapılmıştır*” ifadelerine yer vermiştir. Yine gazetenin aynı sayfasında Mesrur Gürgeç tarafından kaleme alınan “*Gürsel'in İhtarı*” başlıklı yazısı da aynı duruma vurgu yapmaktadır. “*27 Mayıs'tan bu yana, ordunu memleketimizde kardeş kanı akıtılmasına mani olmak, hizmet ederken milletten çok kendilerini düşünenlerin kirli çamaşırlarını ortaya çıkarmak için yapılan yerinde hareketi istismar edenleri bir zümre için yapılmış zehabını uyarınları, bu hareketten kinlerine ve menfaatlerine imkanlar çıkarmak isteyenleri nefretle seyrettik. Kanaatimizce bu hareket ordunun anayasada kendisine verilen hakkını kullanması ve memleketi kötü yolda idare edenleri bertaraf etmesinden başka bir şey değildi...*” ifadeleri ile başlayan bu yazıda bir taraftan 27 Mayıs askeri müdahalesinin haklılığı ortaya konurken, diğer taraftan DP'li siyasetçiler eleştirilmektedir. Öte taraftan da DP'li vatandaşlara yönelik yapılan aleyhte faaliyetlerin de eleştirildiği ve Cemal Gürsel'in bu meyandaki sözlerine yer verildiği görülmektedir⁹⁸. Mesrur Gürgeç, “*Huzur Getirenlere Huzur Vermeliyiz*” başlıklı bir diğer yazısında hiçbir iktidarın oy endişesinden uzak kalarak ele alamayacağı *Ana davanın* Milli Birlik Komitesi tarafından ele alındığını ve gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Yazının devamında gerçekleşmesi için bir iki asır mücadele edilen hususların bir günde halledilmesi karşısında herkesin sevinmesi, aleyhte yapılacak hareketlerden kaçınılması ve iktidara yardımcı olmak gerektiği dile getirilmiştir⁹⁹.

27 Mayıs Askeri Müdahalesi öncesinde muhalefeti destekleyen bir yayın politikası güden Tokat gazetesi bu çizgisini 27 Mayıs sonrasında da devam ettirmiştir. Nitekim gazete müdahaleden iki gün sonra çıkan sayısında büyük puntolarla, “*TSK ve MBK vazifeye başladı*”, “*MBK başkanı ve TSK başkumandanı Cemal Gürsel vazifeye başladığından itibaren demokratik prensiplere sadakatini fiilen ispat etmiştir*” ve “*Sayın İsmet İnönü ve arkadaşları sıhhatteler*” şeklindeki ifadelerle askeri müdahaleyi okuyucusuna duyurmuştur¹⁰⁰. Gazete 29 Mayıs'ta ikinci bir baskı yapmış ve müdahale sonrasında yine büyük puntolarla *sabık iktidar mensupları* olarak ifade ettiği DP'lileri eleştirir tarzda haberlere yer vermiştir. Gazetenin ilk sayfasında yer alan ; “*Ethem Yetkiner'in evinde 14 bin dolar çıktı*”, “*Namık Gedik çöp arabası ile götürüldü*”, “*Fatin Rüştü Zorlu metresinin evinde yakalandı*”, “*Adnan Menderes Kütahya yolunda çalıkların arasında yakalandı*”, “*Celal Bayar intihara teşebbüs etti*”, “*Bumin Yamanoğlu tevkif edildi*” ve “*Tahkikat Encümen azaları ve Menderes'e sadık mebuslar tevkif edildi*” şeklindeki ifadeler dikkat çekmektedir. Bu haberlerin yanı sıra İstanbul'un büyük bir bayram havası içinde olduğu, halkın askerlere büyük sevgi gösterisinde bulunarak çiçek attıkları, İsmet İnönü'nün evinin Harp okulu öğrencileri tarafından muhafaza edildiği bilgileri verilmek suretiyle halkın MBK'a, askerinin de İnönü'ye destek verdiği vurgusu yapılmıştır¹⁰¹. Ayrıca Ankara halkının da bayram havası içinde olduğu ve Emin Kalafat'ın yakalanarak nezaret altına alındığı diğer haberler arasında yerini almıştır. Dikkat çeken diğer bir haber de basınla ilgili Cemal Gürsel'in basın toplantısında sarf ettiği ifadeleri olmuştur. Gürsel'in kendisine yöneltilen “*basının neler yapabileceği*” sorusuna karşılık olarak; basının hür olduğu, bu hürriyeti doyasıya tenfeffüs etmeleri ve Türk basınının istediği tüm haberleri yazmakta hür ve serbest olduğu cevabını verdiği ifade edilmiştir¹⁰².

“*Memleketimiz ve halkımız büyük tehlike atlattı. Sabık iktidarın yarıda kalan tertibi*” başlıklı başka bir haberde DP iktidarında İstanbul Taşlıtarla'da parayla tutulan adamlara dağıtılmış 7 bin silah ve asker elbisesinin ele geçirildiği ve depoların bulunduğu, bu silahlarla yüzlerce kişinin tutuklanarak yok edilmelerinin planlandığı, bu tedhiş hareketinin orduya yüklenerek halkla ordu arasındaki sevgi

⁹⁸ Mesrur Gürgeç, “Gürsel'in İhtarı”, *Tokat Sesi* (2 Temmuz 1960), 1.

⁹⁹ Mesrur Gürgeç, “Huzur Getirenlere Huzur Vermeliyiz”, *Tokat Sesi* (10 Ağustos 1960), 1.

¹⁰⁰ *Tokat*, “TSK ve MBK vazifeye başladı”, “MBK başkanı ve TSK başkumandanı Cemal Gürsel vazifeye başladığından itibaren demokratik prensiplere sadakatini fiilen ispat etmiştir”, “Sayın İsmet İnönü ve arkadaşları sıhhatteler”, (29 Mayıs 1960) 1.

¹⁰¹ *Tokat*, Ethem Yetkiner'in evinde 14 bin dolar çıktı”, “Namık Gedik çöp arabası ile götürüldü”, “Fatin Rüştü Zorlu metresinin evinde yakalandı”, “Adnan Menderes Kütahya yolunda çalıkların arasında yakalandı”, “Celal Bayar intihara teşebbüs etti”, “Bumin Yamanoğlu tevkif edildi”, “Tahkikat Encümen azaları ve Menderes'e sadık mebuslar tevkif edildi”, (29 Mayıs 1960) 1.

¹⁰² *Tokat*, “Sayın Cemal Gürsel'in basın toplantısı”, (31 Mayıs 1960) 1.

bağlarının koparılmaya çalışılacağı iddia edilmiştir¹⁰³. Konu ile ilgili başka bir haberde ise Taşlıtarla'da 17 bin tabancanın ele geçirildiği ve İstanbul ve Ankara'daki buzhanelerde ve çukurlarda cesetlerin bulunduğu iddia edilmiştir¹⁰⁴. DP iktidarındaki antidemokratik kanunların kalktığı ve halkın büyük bir sevinç içinde olduğu ve *sabık devlet ve hükümet başkanlarına* yapılan hakaret davalarının da düştüğü halka duyurulmuştur. Gazetede Lütfi Akcan kaleme aldığı "*Beklenen Gün ve Saat 27 Mayıs Saat 0.3*" başlıklı köşe yazısında Türk milletinin hiçbir zaman esaret altında yaşamayacağını tüm dünyaya gösterdiğini belirtmiş ve sonrasında Atatürk'ün Gençliğe Hitabesinde yer alan sözlerine yer vermiştir. Akcan yazısının devamında yer alan, "... *Gençliğin bu namüsaıt şartlar altındaki mücadelesini büyük bir dikkat ve olgunlukla takibeden şanlı ordumuz Atamıza layık olacak şekilde bütün cihana parmak ısırtacak derecede vakur bir hamle ile tarihin büyük milleti olan bizleri hürriyetimize kavuşturdu.*" ifadeleri ile de Türk ordusuna övgülerini dile getirmiştir. Yazıda ayrıca DP'nin 27 Mayıs 1950'de demokrasi rejimini CHP'den teslim aldığını, aradan geçen on yılda *can vermekte* olan demokrasiyi kurtarmak için Türk ordusunun mücadele ettiğini belirten ifadeler de yer almaktadır¹⁰⁵. Lütfi Ercan "*Sevincimiz sonsuzdur. Şanlı Ordumuza Güveniyoruz*" başlıklı yazısında ise DP iktidarının kardeşi kardeşe vurduurma politikasının 27 Mayıs inkılabının gerçekleşmesi ile başarıya ulaşmadığını, milletin 1950'de devlet idaresini "*sefahat hayatı yaşayın, memleketi imha edin*" diye DP'lilere vermediğini ifade etmiş ve "*O gün soysuzlaşmış karakterlerini ve iradelerini yaldızlı ifadelerle gizlemişlerdi. Havanın tesiri ile yaldızlar döküldü, hakiki maksat ve emeller 27 Mayıs 1960 ortaya çıktı*" diyerek eski iktidara ağır eleştiriler yöneltmiştir¹⁰⁶. Akcan "*Bunları Bekliyorduk*" başlıklı başka bir yazısında da eleştirilerine devam etmiştir. "*Demokrasi inkılabımızla ile gasbedilen hürriyetimizin elde edilmesi, iktisadi bir kriz geçiren dış itibarımızla beraber iç bünyedeki hayat pahalılığını da önlemek için çareler aranmaktadır*" ifadeleri ile bir taraftan DP iktidarı zamanında ülkenin hem siyasi hem de iktisadi olarak zor durumda olduğunu belirtirken, diğer taraftan yazısının devamındaki başka sözleri ile de devlet başkanının iktisadi alanda aldığı kararlar karşısında duyduğu memnuniyeti dile getirmektedir¹⁰⁷. "*Sonu Hüsrân Olur*" başlıklı başka bir yazısında ise Irak'ta meydana gelen ihtilalin hükümetin baskısı ile basında yer bulmadığı, Zile, Uşak, Topkapı olaylarının aslında 27 Mayısın birer alarmı olduğu ancak bunun DP'liler tarafından anlaşılmadığı ifade edilmiştir¹⁰⁸.

DP iktidarına yönelik eleştirilerin Peyman Akcan tarafından kaleme alınan köşe yazılarında devam ettiği görülmektedir. Akcan "*Büyük Fark*" başlıklı yazısında DP döneminde basın üzerinde kurulan baskıya değinmiş ve DP iktidarında belediyeye yönelik tenkit yazılarının tekzip ile sonuçlandığını ancak *milli inkılapla* değişen belediyenin eleştirilere açık hale geldiğini ve gerekli tedbirleri aldığını belirtmiştir¹⁰⁹.

Askeri müdahale sonrasında yurdun birçok yerinde şenliklerin yapıldığı bilgisi de okuyucuya duyurulmuştur. Bunların içerisinde özellikle DP iktidarı tarafından vuruldukları ya da hapsedirildikleri iddia edilen üniversite öğrencilerinin bir yürüyüş yaptıkları haberi dikkat çekicidir. Yine Kayseri'de 3 Haziran günü 90 bini aşkın vatandaşın bir miting düzenledikleri Atatürk'e ve Orduya bağlılıklarını gösteren pankartlarla milli marşlar söyledikleri belirtilmiştir¹¹⁰. Tokat'ta da aynı tarihte gençler tarafından iki miting düzenlenmiştir¹¹¹. Bu miting haberi "*Cumartesi günü Turhal tarihi bir gün yaşadı*" başlığı ile duyurulmuştur¹¹². Tokat'ın Turhal ilçesinde gerçekleşen ve basına yansıyan bir haberde; Garnizon kumandanlığınca Turhal'da gece yasağı konması üzerine Ulu Camide akşam namazını müteakip cami imamı Hasan Necli'nin cemaate hitaben gece yasağının 22.30'dan sabah 5'e kadar olduğunu, bundan dolayı sabah namazının evde kılınmasının gerektiğini belirtmesi üzerine, cemaatte bulunan eski DP'li ilçe idare heyeti üyelerinden Mehmet Erdoğan'ın imama müdahale ettiği ve "*idareyi ele aldılar yine gavurluğa başladılar*" dediği ifade edilmiştir. Erdoğan'un bu konuşması *Milli İnkılap hareketini* baltalayıcı olarak görüldüğü için ilgili makamlara bildirilmiş ve Mehmet Erdoğan

¹⁰³ Tokat, "Memleketimiz ve halkımız büyük tehlike atlattı. Sabık iktidarın yarıda kalan tertibi", (1 Haziran 1960) 1.

¹⁰⁴ Tokat, "İstanbul ve Ankara'da et ve balık kurumunun buzhanelerinde ve çukurlarında cesetler bulundu", (3 Haziran 1960) 1.

¹⁰⁵ Lütfi Akcan, "Beklenen Gün ve Saat 27 Mayıs Saat 0.3", Tokat (2 Haziran 1960), 1.

¹⁰⁶ Lütfi Akcan, "Sevincimiz Sonsuzdur. Şanlı Ordumuza Güveniyoruz", Tokat (4 Haziran 1960), 1.

¹⁰⁷ Lütfi Akcan, "Bunları Bekliyorduk", Tokat (10 Haziran 1960), 1.

¹⁰⁸ Lütfi Akcan, "Sonu Hüsrân Olur", Tokat (14 Haziran 1960), 1.

¹⁰⁹ Peyman Akcan, "Büyük Fark", Tokat (23 Haziran 1960), 1.

¹¹⁰ Tokat, "Yurtta şenlik devam ediyor", (3 Haziran 1960) 1.

¹¹¹ Tokat, "Tokat'taki miting", (4 Haziran 1960) 1.

¹¹² Tokat, "Cumartesi günü Turhal tarihi bir gün yaşadı", (9 Haziran 1960) 1.

tutuklanmıştır¹¹³. “*Milli inkılabı aykırı hareket eden ler Anayasaya sevk edildi*” başlıklı başka bir haberde ise Turhal’da 4 kişinin “*Yaşasın DP kahrolsun CHP*” diyerek traktörle dolaşırken yakalandıkları, bir kişinin “*paralarınızı bankaya yatırmayın Hükümet 10 bin lira yerine 5 bin lira verecektir*”, bir kişinin de “*bu hükümet 17 gün sonra devrilecektir ve bak o gün neler olacaktır*” şeklindeki sözleri nedeniyle *milli inkılabı aykırı hareketten dolayı yakalanarak mahkemeye sevk edildikleri belirtilmiştir*¹¹⁴.

Gazetenin ilerleyen sayılarında eski DP’lilere yönelik iddialar ve eleştiriler şiddetlenerek devam etmiştir. “*Sabık iktidarın Harp Okulu öğrencileri için tasarladığı korkunç suikast tasarısı*” başlığı ile verilen haberde; Harbiye öğrencilerinin askeri müdahalenin hemen öncesinde gerçekleştirdikleri yürüyüşten sonra hükümet adamlarının endişeye kapılarak Çankaya’da toplandıkları ve bazı tedbirler öne sürdükleri, aralarında Ankara valisi Dilaver Argun’un da olduğu bu toplantıda; Celal Bayar’ın 30 milyon insan arasından 1500 kişinin imha edilmesinin hiçbir mahzuru olmadığını ifade ettiği iddia edilmiştir¹¹⁵. DP’nin eleştirildiği diğer bir konu da Vatan Cephesi’dir. Habere göre; İstanbul Esnaf Derneği’nin kongresinde bir konuşma yapan İstanbul Merkez Kumandanı Tuğgeneral Faruk Güventürk, Vatan Cephesi Ocakları’nın komünist memleketlerinden başka yerlerde görülmediğini ve komünistlerin Vatan Cepheleri sayesinde milletleri yutmak istediğini söylemiştir¹¹⁶.

DP iktidarında yolsuzlukların yapıldığı iddiaları da haber konusu olmuştur. Örneğin İş Bankası’nın usulsüz olarak DP’ye 5 milyon lira verdiği ve bu paranın da seçim masrafı olarak kullanıldığı belirtilmiştir¹¹⁷. Menderes ile ilgili yolsuzluk haberleri de gazete sütunlarında yer almıştır. Menderes’in halası Mesude Evliyazadeye ait 1957 model mercedes marka bir otomobilin fuar kontenjanından usulsüz yollarla alındığı ve bu otomobilin parasının kim tarafından ödendiğinin belirsiz olduğu belirtilmiştir¹¹⁸. Diğer bir yolsuzluk iddiası ise Dolmabahçe Sarayı’ndaki mücevherlerin değiştirilmiş olduğuna dairdir. Söz konusu haberde saraya ait 57 parça mücevherin 1953’te Refik Koraltan tarafından Ankara’dan İstanbul’a gönderilmiş olduğu ve bunların çoğunun sahteleri ile değiştirildiği iddia edilmiştir¹¹⁹. DP’nin bankalardan zorla teberrü parası aldığı¹²⁰, DP iktidarında bakan olan Samet Ağaoğlu’nun Devlet hazinesini zarara soktuğu¹²¹, vatandaşların THY’ye yaptıkları bağışların DP’ye gelir olarak kaydedildiği¹²², bütün DP milletvekillerinin Anayasayı ihlal etmekten sanık oldukları¹²³, 6-7 Eylül Olayları nedeniyle zamanın başbakan yardımcısı Prof. Dr. Fuat Köprülü ile İstanbul valisi Fahrettin Kerim Gökay’ın yargılanacakları¹²⁴, Celal Bayar ile Adnan Menderes’in suçlarını inkâr ettikleri ve Menderes’in kendisine ilk defa sabık ve sakıt başbakan diye hitap ettiği¹²⁵ diğer eleştiri haberleri arasında yer almıştır.

Tokat’ta da yolsuzluk yapıldığına dair haberlerde basında yer almıştır. Şoförler Cemiyetinde lastik yolsuzluğu yapıldığı ve cemiyetin parasının şahsi işlerde kullanıldığı, ayrıca Esnaf Kefalet Kooperatifi’nde elli bin liralık suiistimalin olduğu iddiaları bulunmaktadır. Tokat’ta DP’nin el konan evrakları arasında ilde görev yapan yüksek kademeli memurlar için iftiralar içeren mektupların çıktığı haberi¹²⁶ verildikten sonra, bu türden mektuplar ve DP iktidarında Tokat’a dair bazı yazışmalar gazetenin sonraki sayılarında halka duyurulmuştur¹²⁷. Eski DP iktidarının propagandasını yapmak amacı

¹¹³ Tokat, “Mehmet Erdoğan tevkif edildi”, (4 Haziran 1960) 1.

¹¹⁴ Tokat, “Milli inkılabı aykırı hareket eden ler Anayasaya sevk edildi”, (22 Haziran 1960) 1.

¹¹⁵ Tokat, “Sabık iktidarın harp okulu öğrencileri için tasarladığı korkunç suikast tasarısı”, (11 Haziran 1960) 1.

¹¹⁶ Tokat, “DP liderleri memleketi Ruslara teslim edeceklerdi”, (3 Eylül 1960) 1.

¹¹⁷ Tokat, “İş Bankasından DP’ye 5 bin lira bağışlanmış”, (21 Haziran 1960) 1.

¹¹⁸ Tokat, “Menderes ile ilgili yolsuzluk”, (6 Temmuz 1960) 1.

¹¹⁹ Tokat, “Dolmabahçe Sarayındaki mücevherler değiştirilmiş”, (23 Temmuz 1960) 1.

¹²⁰ Tokat, “DP bankalardan zorla teberrü parası almış”, (11 Eylül 1960) 1.

¹²¹ Tokat, “Devlet hazinesini en çok Ağaoğlu zarara sokmuş”, (13 Eylül 1960) 1.

¹²² Tokat, “Vatandaşın T.H.K.’na yaptığı yardım DP’ye irad kaydedilmiş”, (23 Eylül 1960) 1.

¹²³ Tokat, “Bütün DP milletvekilleri Anayasayı ihlalden sanık”, (2 Ekim 1960) 1.

¹²⁴ Tokat, “Gökay ve Fuat Köprülü tevkif edilecekler”, (5 Ekim 1960) 1.

¹²⁵ Tokat, “Bayar ve Menderes suçlarını inkâr ettiler. Menderes kendisine ilk defa sabık ve sakıt başbakan diye hitap etti”, (20 Ekim 1960) 1.

¹²⁶ Tokat, “Vilayetimizde 50 bin liralık suiistimal”, (12 Haziran 1960) 1.

¹²⁷ Tokat, “Sabık iktidar teşkilatının iftira vesikaları”, (14 Haziran 1960) 1; Tokat, “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları”, (17 Haziran 1960) 1; Tokat, “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları”, (18 Haziran 1960) 1; Tokat, “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları”, (19 Haziran 1960) 1.

ile yayınlanan ve yayınlanacak her türlü kitap, broşür, takvim ve beyannamenin toplattırılmasına ve yok edilmesine dair İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan bir genelge de gazete sütunlarında yer almıştır¹²⁸. Bunun yanı sıra gazetede *düşük iktidar sorumlularının yıllar boyunca memlekete ettiği kötülükleri dile getirmek ve çeşitli alanlardaki yolsuzluklarının halk oyununun bilgisine sunmak amacıyla bir kara kaplı kitap hazırlanacağı, kitapta DP'lilerin alfabe sırasına göre yolsuzluklarının anlatılacağı ve işlenen suçlar ve yapılan yolsuzluklar nedeniyle kitabın bir hayli kalın olacağı* belirtilmiştir¹²⁹.

Sonuç

Basın ve siyaset arasındaki ilişki her dönemde üzerinde tartışılan ve araştırmalar yapılan bir alan olmuştur. Basını önemli bir güç olarak gören muktedirler basın kuruluşlarını yanlarına almaları halinde iktidarlarını sağlamlaştıracaklarını ve kamuoyu oluşturma noktasında başarılı olacaklarını düşünerek hareket etmişlerdir. Bu nedenle basın üzerinde etkili olabilmek için en başta ekonomik gücü kullanmışlardır.

DP, kurulduğu 1946 yılından iktidara geçtiği 14 Mayıs 1950'ye kadarki muhalefette olduğu yıllarda yürüttüğü politikalarla basından destek görmüştür. Ancak iktidar yıllarında icraatlarının tarafsız basında eleştirilmeye başlanması basınla olan iyi ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştur. Bu süreçte iktidar ve muhalefet arasındaki sert tartışmalar da basının siyasal bir konum almasını zorunlu hale getirmiştir. Türk demokrasi tarihi açısından bir kırılma ve aynı zamanda bir dönüm noktası olan 27 Mayıs Askeri Müdahalesi genel olarak basın tarafından olumlu karşılanmıştır. MBK'nın faaliyetleri karşısında DP yanlısı basın organlarının bazıları sessiz kalırken, ulusal basının önemli bir bölümü ise MBK'ya destek veren bir tutum sergilemiştir.

Askerî müdahale öncesinde DP'den yana bir yayın politikası izleyen Tokat Sesi gazetesi, müdahale sonrasında tavrını değiştirerek yayınladığı haberler ve köşe yazılarında DP'yi eleştirmeye başlamıştır. 27 Mayıs'ın daha birkaç ay öncesine kadar DP'nin ekonomi, sağlık ve eğitim gibi alanlardaki kalkınma hamlelerine geniş yer verilirken, müdahale ile birlikte DP'yi eleştiren haberlerin gazetenin sayılarında sıklıkla dile getirilmesi dikkat çekmektedir. Ulusal basında olduğu gibi Tokat yerel basınındaki bu değişim ve dönüşümün temel nedeni MBK'nın basın-yayın organlarını kontrol altına almak istemesi ve propaganda çalışmalarını da bunlar aracılığıyla yürütüyor olmasında kaynaklanmıştır. MBK, 27 Mayıs Askeri Müdahalesi sonrasında tutuklanarak, Yassıada'ya gönderilen ve bir süre sonra da yargılanmalarına başlanan DP'nin ileri gelenleri ve iktidarlara dönemlerindeki faaliyetleri aleyhine her şeyin yazılmasına izin vermiş ancak lehlerine dair tek bir cümlenin dahi yazılmasına müsaade etmemiştir. Bu durum basının iktidar değiştiğinde nasıl yön değiştirdiğini görmek ve bir karşılaştırma yapmak açısından önemlidir. Tokat yerel basınında önemli bir yeri olan Tokat gazetesi ise müdahale öncesinde sürdürdüğü muhalif tavrını müdahale sonrasında daha da keskinleştirerek devam ettirmiştir. Böylelikle her iki gazete de müdahale sonrasında DP aleyhindeki haberleri sayfalarına taşıyarak aynı minvalde bir yayın politikası sürdürmüşlerdir.

Dikkat çeken bir diğer husus ise DP'nin son yılında iktidar aleyhinde gerçekleşen olaylara Tokat basınında yer verilmiş olmasıdır. Nitekim iktidar yanlısı bir yayın politikası güden Tokat Sesi gazetesinin böyle bir tutum içerisinde olması olağan karşılanabilir ancak muhalefetten yana bir tavır sergileyen Tokat gazetesinin iktidarı yıpratıcı bu türden olaylara yer vermemesi gazetesinin kontrollü bir muhalefet yaptığını göstermektedir. Tahkikat Komisyonu'nun iktidar aleyhinde yazılı hiçbir şey olmaması yönündeki politikası nedeniyle bahse konu olayların Tokat basına yansımamış olduğunu da söylemek mümkündür.

27 Mayıs Askeri Müdahalesi sonrasında Tokat basınına bir taraftan 27 Mayıs'ın niçin yapıldığını açıklamaya çalışarak bu durumu haklı bir gerekçeye oturtmak için çaba sarf ettiği, diğer taraftan da DP'lileri halkın gözünde itibarsızlaştırmak için onları suçlayan haberlere geniş yer verdiği görülmektedir. Tokat Sesi ve Tokat gazeteleri çoğu zaman DP'lileri rüşvet ve yolsuzlukla suçlayarak, bir karalama kampanyası yürütmüşlerdir. Gazeteler sistemli bir şekilde doğruluğu tartışma konusu olan haberlere yer vermişlerdir. Bu dönemde gazetelerde DP'liler için "*sabık*" ve "*düşük*" gibi ifadeler de çoklukla kullanılmıştır.

¹²⁸ Tokat, "DP'yi metheden bütün yayımlar toplanıyor", (13 Ağustos 1960) 1.

¹²⁹ Tokat, "DP hakkında bir kara kaplı kitap hazırlanıyor", (29 Ağustos 1960) 1.

Kaynakça

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA. 51.0.0.0/4.33.29.

BCA. 30.1.0.0/1.10.2.

Resmi Yayınlar

Resmi Gazete. (24 Temmuz 1950), 18808.

Resmi Gazete. (1 Ağustos 1951), 1717.

Resmi Gazete. (17 Mart 1954), 8653.

Resmi Gazete. (27 Kasım 1957), 18213.

Sürelî Yayınlar

Tokat. “CHP Konya İl Kongresinde İnönü dedi ki:” (11 Şubat 1960) 1.

Tokat. “Bolu’da CHP 2 muhtarlık kazandı” (17 Şubat 1960) 1.

Tokat. “CHP Nazilli’de bir seçimi kazandı” (19 Şubat 1960) 1.

Tokat. “İnönü dış politika üzerinde konuşacak” (24 Şubat 1960) 1.

Tokat. “Hademelerden V.C için aidat kesiliyormuş” (24 Mart 1960) 1.

Tokat. “Gaziantep’te CHP 11 muhtarlık kazandı” (26 Şubat 1960) 1.

Tokat. “Erzincan’da DP’den istifalar”, “Tokat’ta CHP’ye iltihaklar” (26 Şubat 1960) 1.

Tokat. “Vatan Cephesi’nin radyosu tekzip ediliyor” (27 Şubat 1960) 1.

Tokat. “Denizli’de 150 DP’li muhalefete geçti” (1 Mart 1960) 1.

Tokat. “DP’lilerin gayretlerine rağmen Susuz ilçesinde belediye seçimlerini CHP kazandı” (3 Mart 1960) 1.

Tokat. “CHP Zonguldak’ta 3 muhtarlık kazandı” (3 Mart 1960) 1.

Tokat. “50 ilçe ve birçok bucakta hekim yok” (4 Mart 1960) 1.

Tokat. “3 aydan beri maaş alamayan orman memurları” (15 Mart 1960) 1.

Tokat. “İnönü seçim kampanyasını bölgemizde açıyor” (17 Mart 1960) 1.

Tokat. “Zirai kredi DP’lilere veriliyor” (18 Mart 1960) 1

Tokat. “İsmet İnönü kanunsuz emri dinlemeyerek Kayseri seyahatine devam etti” (5 Nisan 1960) 1.

Tokat. “Adapazarı’nda CHP’ye iltihaklar”(6 Nisan 1960) 1.

Tokat. “Türk Milleti aydınlık günlere kavuşmak için ittifak etmiştir” (17 Nisan 1960) 1.

Tokat. “DP iktidarı millete olan mukaveleyi bozmuştur” (19 Nisan 1960) 1.

Tokat. “TSK ve MBK vazifeye başladı”, “MBK başkanı ve TSK başkumandanı Cemal Gürsel vazifeye başladığından itibaren demokratik prensiplere sadakatini fiilen ispat etmiştir”, “Sayın İsmet İnönü ve arkadaşları sıhhateler”, (29 Mayıs 1960) 1.

Tokat. “ Ethem Yetkiner’in evinde 14 bin dolar çıktı”, “Namık Gedik çöp arabası ile götürüldü”, “Fatin Rüştü Zorlu metresinin evinde yakalandı”, “Adnan Menderes Kütahya yolunda çalılarının arasında yakalandı”, “Celal Bayar intihara teşebbüs etti”, “Bumin Yamanoglu tevkif edildi”, “Tahkikat Encümen azaları ve Menderes’e sadık mebuslar tevkif edildi” (29 Mayıs 1960) 1.

Tokat. “Sayın Cemal Gürsel’in basın toplantısı” (31 Mayıs 1960) 1.

Tokat. “Memleketimiz ve halkımız büyük tehlike atlattı. Sabık iktidarın yarıda kalan tertibi” (1 Haziran 1960) 1.

- Tokat.* “İstanbul ve Ankara’da et ve balık kurumunun buzhanelerinde ve çukurlarında cesetler bulundu” (3 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Yurtta şenlik devam ediyor” (3 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Tokat’taki miting” (4 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Mehmet Erdoğan tevkif edildi” (4 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Cumartesi günü Turhal tarihi bir gün yaşadı” (9 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Sabık iktidarın Harp Okulu öğrencileri için tasarladığı korkunç suikast tasarısı” (11 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Vilayetimizde 50 bin liralık suiistimal” (12 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Sabık iktidar teşkilatının iftira vesikaları”,(14 Haziran 1960) 1; *Tokat.* “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları”,(17 Haziran 1960) 1; *Tokat.* “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları”, (18 Haziran 1960) 1; *Tokat.* “Sabık iktidar Tokat teşkilatının iftira vesikaları” (19 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “İş Bankasından DP’ye 5 bin lira bağışlanmış” (21 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Milli inkılabı aykırı hareket eden ler Anayasaya sevk edildi” (22 Haziran 1960) 1.
- Tokat.* “Menderes ile ilgili yolsuzluk” (6 Temmuz 1960) 1.
- Tokat.* “Dolmabahçe Sarayındaki mücevherler değiştirilmiş” (23 Temmuz 1960) 1.
- Tokat.* “DP’yi metheden bütün yayınlar toplanıyor” (13 Ağustos 1960) 1.
- Tokat.* “DP hakkında bir kara kaplı kitap hazırlanıyor” (29 Ağustos 1960) 1.
- Tokat.* “DP liderleri memleketi Ruslara teslim edeceklerdi” (3 Eylül 1960) 1.
- Tokat.* “DP bankalardan zorla teberri parası almış” (11 Eylül 1960) 1.
- Tokat.* “Devlet hazinesini en çok Ağaoğlu zarara sokmuş” (13 Eylül 1960) 1.
- Tokat.* “Vatandaşın T.H.K.’na yaptığı yardım DP’ye irad kaydedilmiş” (23 Eylül 1960)1.
- Tokat.* “Bütün DP milletvekilleri Anayasayı ihlalden sanık” (2 Ekim 1960) 1.
- Tokat.* “Gökay ve Fuat Köprülü tevkif edilecekler” (5 Ekim 1960) 1.
- Tokat.* “Bayar ve Menderes suçlarını inkâr ettiler. Menderes kendisine ilk defa sabık ve sakıt başbakan diye hitap etti” (20 Ekim 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “TSK ve MBK vazifeye başladı”, “Hakikatler gizlenmeyecek” (31 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Kıbrıs Türklerinin hakları korunacak Devlet Başkanı Gürsel ile Kıbrıslı Türk liderler arasında telgraflar teati edildi” (3 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Hazreti Ömer’in mumu” (9 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Öğretmenler ‘köylere gitmeye hazırız’ dediler” (10 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Bütün memlekette ucuzluk seferberliğine başlandı” (14 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “DP adına alınan jeeplerpolise verildi” (15 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Mersin’de ucuzluk kampanyasına katıldı” (16 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “7 bin petrol işçisi her ay 1 yevmiye hediye edecek” (17 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “A.Ü.T.B. dün T.M.T.F. ikinci başkanlığına el koydu” (17 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Tüccarın DP’ye yaptığı teberriya el konacak” (19 Haziran 1960)1.
- Tokat Sesi.* “Atatürk müzesindeki eşyalar da çalınmış!” (21 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Menderes’in oğullarının tahsil masraflarına dair şikâyet” (21 Haziran 1960) 1.

- Tokat Sesi.* “DP'nin iptal ettiği konser” (21 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Altı sabıkın kurduğu şirketin yolsuzluğu tespit olundu” (24 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Menderes'i karşılayanlara 22 bin lira dağıtılmış” (28 Haziran 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Sabıklara borçları ödetilecek” (11 Ağustos 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Celal Bayar askerlik yapmamış” (14 Ağustos 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “1954 ve 1957 seçimlerinde yapılan yolsuzluklar” (27 Ağustos 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “İsmet İnönü'ye süikasti Menderes hazırlamış” (3 Eylül 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Düşük iktidar Ege kıyısını Yunanlılara kiralyormuş” (25 Eylül 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Bu yıl, 200 bin ton kadar şeker ihraç edilebilecek” (5 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “DP'ye yeni iltihaklar” (5 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Başvekil Ankara'da” (5 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Kanadaya tuz ihraç edeceğiz” (13 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Denizli Vilayetinde 30 köy okulu yapılıyor”, “Karayolları için yeni malzeme siparişi”, “675 dönüm arazi tevzi edildi” (13 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “İstanbul'da üç yeni Vatan Cephesi Ocağı daha açıldı” (14 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Cumhurbaşkanımızın Tokatlılara selam ve sevgilerini valimiz Fazıl Kaftanoğlu getirdiler” (15 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “DP'nin kazandığı muhtar seçimleri” (16 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “DP il Kongresi yapıldı” (19 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Bayar, Menderes ve Zorlu Fransa'ya davet olundu” (23 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Adann Menderes 26 Mayıs'ta Yunanistan'a gidecek” (26 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “İzmit Rafinerisi ve Boru Hattı Fabrikasının temelleri atıldı. Bir fabrika daha açıldı” (27 Nisan 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Krom ihracaatı gittikçe artıyor” (28 Nisan 1960)1.
- Tokat Sesi.* “Çorum'da 790 aileye daha tapu verildi” (4 Mayıs 1960) 1-2.
- Tokat Sesi.* “Yerli kamyon imali büyük hızla artıyor” (5 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “İki şeker fabrikası daha tesis olunuyor”, “Yeni yem fabrikasının montajı tamamlandı” (7 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Köy okul ve yollarının inşaatı devam ediyor” (8 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Köy içme suları davası kökünden hallediliyor” (10 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Ordu mensuplarına yeni meskenler inşa ediliyor” (17 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “İzmir'de Egelilerin muhabbetle kucakladığı başvekilin hizmete açtığı ve temelini attığı Yeni Tesisler” (20 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Türkiye'de okulsuz tek köy kalmayacak” (25 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Demir- Çelik imaları sür'atle arttırılıyor” (25 Mayıs 1960) 1.
- Tokat Sesi.* “Makine Kimya Fabrikalarına bağlı tesisler genişletiliyor”, “Kütahya'da yapılan büyük bir törenle 1000 hatlık otomatik telefon santrali açıldı”, “Memleketimizde halk tipi otomobil imal edilecek” (27 Mayıs 1960) 1.

Telif ve Tetkik Eserler

- Ahmad, Feroz ve Bedia Turgay Ahmad. *Türkiye’de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi (1945-1971)*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 1976.
- Akalın, Ebru Oktan. “27 Mayıs Döneminde İktidar ve Yerel Basın İlişkileri: Demokrat Türkiye Gazetesi (Şanlıurfa İçin Hizmet Gazetesi)”, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 6, no. 1(2019): 62-86.
- Akcan, Lütfi, “Beklenen Gün ve Saat 27 Mayıs Saat 0.3”. *Tokat* (2 Haziran 1960) 1.
- Akcan, Lütfi, “Sevincimiz Sonsuzdur. Şanlı Ordumuza Güveniyoruz”. *Tokat* (4 Haziran 1960) 1.
- Akcan, Lütfi, “Bunları Bekliyorduk”. *Tokat* (10 Haziran 1960) 1.
- Akcan, Lütfi, “Sonu Hüsrana Olur”. *Tokat* (14 Haziran 1960) 1.
- Akcan, Peyman, “Büyük Fark”. *Tokat* (23 Haziran 1960) 1.
- Akşit, Yasemin. “Çok Partili Sistemin İlk Dönemlerinde Basın ve Basın Özgürlüğü (1946-1954)” Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2012.
- Alacı, Beral ve Resul Babaoğlu. “27 Mayıs Sürecinde Türkiye’deki Basın Politikaları,” *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 17, no. 33 (2021): 317-346.
- Albayrak, Mustafa. *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. Ankara: Phoenix Yayınları, 2004.
- Arıkan, Aydan. “1957-1961 Dönemi Türkiye’de Basının Durumu ve Basın İktidar İlişkileri” Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 1999.
- Bulunmaz, Barış. “Türk Basın Tarihi İçerisinde Demokrat Parti Dönemi ve Sansür Uygulamaları”, *Öneri Dergisi* 10, no. 37 (2012): 203-213.
- Çakır, Hamza ve Deniz Elif Yayalar. “Demokrat Parti İktidarı ve Basın,” *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6, no. 3 (2017): 257-270.
- Demirel, Taner. *Türkiye’nin Uzun On Yılı Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Deniş, Halil Emre ve Mehmet Özçağlayan. “Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlanlar ile ‘Besleme Basının’ Yaratılması” I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı. Editör: Atıl Cem Çiçek ve Cengiz Ergün, (2020): 2-10.
- Dokuyan, Sabit. *1945-1950 Yılları Arasında Türkiye (Eğitim, Sosyo- Kültürel Yapı, Ekonomi, Din, Askeri Yapı ve Basın)*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2013.
- Emiroğlu, Atiye. “27 Mayıs 1960 İhtilali ve Demokrat Parti’nin Tasfiyesi”, *Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil MYO Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* 1, no. 1 (2011): 13-27.
- Eroğul, Cem. *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*. İstanbul: Yordam Kitap, 2014.
- Gençalp, Ebru, “27 Mayıs 1960 Darbesi ve Basındaki Yansımaları”, *Uluslararası Darbe Sempozyumu* 1, no. 1 (2017): 329-348.
- Gürel, Nail. “Yerel Basının İşlevi ve Demokrasilerde Önemi”, *Türkiye’de Yerel Basın*, Editör: Editör Suat Sezgin, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, (2007): 171-175.
- Gürgeç, Mesrur, “Gürsel’in İhtarı”. *Tokat Sesi* (2 Temmuz 1960) 1.
- Gürgeç, Mesrur, “Huzur Getirenlere Huzur Vermeliyiz”. *Tokat Sesi* (10 Ağustos 1960).
- Kabacalı, Alpay. *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1990.
- Öngel, Alparslan. *Demokrat Parti Dönemi Basın ve İktidar İlişkileri (1950-1960)* Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2017.
- Özgen, Murat. “Osmanlı’dan Günümüze Yazılı Basın ve Siyaset İlişkisi”, *İstanbul Üniv. İletişim Fakültesi Dergisi*, no. 23 (2012): 2313-23.

Topuz, Hıfzı. *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1973.

Uçak, Olcay ve Abdi Erkal. "Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Yerel Basının Gelişim Süreci". *Selçuk İletişim* 12, sayı. 1 (2019): 92-122. <https://doi.org/10.18094/josc.397938>

Uzman, Nasrullah. "27 Mayıs 1960 Darbesini Meşrulaştırma Çabaları Kapsamında Basın-İktidar İlişkileri" Türk Basın Tarihini Yeniden Düşünmek Sempozyumu Bildirileri. Editör. Sevcan Güleç vd., İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, (2023): 221-235.

Yıldız, Nuran. "Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 51, sayı 1 (1996): 481-505. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001897.

Summary

The press, which meets the people's need for information and news and ensures the formation of public opinion in society, serves as a bridge between the government and the people. In addition, through supervision and criticism, it makes governments more sensitive to society and helps democracy function properly. Governments have made great efforts to influence the press, the fourth estate after the legislature, executive, and judiciary. Throughout the history of the Republic of Türkiye, the relationship between the press and politics has always been an area of discussion and research. The governments that have considered the press as an important power have wanted to consolidate their power by getting the support of this power. To achieve this, they have primarily used economic power. Governments have tried to control the press by limiting or preventing advertising and announcement revenues. For these economic reasons, press members have had to get along well with the governments.

Between 1946 and 1950, when the DP (Democrat Party) was in opposition, it received the support of the press with promises of democratization and promises that it would solve the problems of the press. The "Press Law" No. 5680, one of the first laws enacted by the DP after it came to power on May 14, 1950, initiated a period of relaxation on the press. Some changes made in the Press Law since 1954 led to the economic control of the press by the government and the emergence of the concept called "Feeding Press". Between 1950 and 1954, DP's good relations with the press deteriorated as DP's actions began to be criticized from time to time in the impartial press. The unlimited and unrequited trust that DP gave to the press during its first period of power underwent a great change as it became stronger after 1954. In particular, the "Law on Certain Crimes to be Committed through Publication and Radio" enacted by the DP, the censorship applied to the press after the events of September 6-7, 1955, and the establishment of the Investigation Commission put pressure on the press. In this process, harsh debates between the government and the opposition made it necessary for the press to take a political position. The press, which faced penalties such as imprisonment, fines, and closure many times during the DP government, generally welcomed the military intervention that took place on May 27, 1960. MBK tried to ensure the legitimacy of the administration by reassuring the national and international public and started a propaganda campaign by using many campaigns and methods such as wedding ring donations, stamps, exhibitions, concerts, anthems, and competitions to ensure that the public accepts and embraces the military intervention. Whereas MBK, which took control of the media organs to carry out its activities, allowed everything to be written against the DP leaders who were arrested after the May 27 Military Intervention and put on trial in Yassıada and their activities during their period, it did not allow even a single sentence to be written in their favor of DP. While some pro-DP media outlets remained silent during this process, a significant part of the national press followed a publication policy that supported MBK. The local press, like the national press, displayed a similar attitude. Tokat Sesi newspaper, one of the newspapers published in Tokat in 1960, when the military intervention took place, followed a publication policy in favor of the DP before the military intervention and gave wide coverage to the news about the development moves of the DP in areas such as economy, health, and education. In addition, while news of resignations from RPP (Republican People's Party) were carried to the columns of the newspaper, on the other hand, news about mass participation in DP was announced to the readers, thus trying to emphasize the public's favor towards DP. However, Tokat Sesi newspaper changed its attitude after the intervention and started to criticize DP while supporting MBK in its news and columns. There is a lot of negative news about DP leaders, especially Adnan Menderes. It is noteworthy that in this news, DP members are accused of taking bribes and corruption. An attempt was made to create the perception that DP members had lost their reputation in the eyes of the public by frequently using expressions such as "former" and "fallen". This is very important to see how the press has changed direction and to make a comparison. Tokat newspaper, on the other hand, displayed an oppositional attitude to the government before the military intervention. News about İsmet İnönü in the newspaper, RPP's success in elections throughout the country, criticism of the Homeland Front, and the policies of the government were the most emphasized topics. The newspaper, which had a publishing policy of criticizing the government and supporting the opposition before the May 27 Military Intervention, continued its criticism even more sharply after the intervention. Thus, Tokat Sesi and Tokat newspapers found common ground in their publishing policies after the intervention. In this study, these newspapers, which were published in Tokat before the Military Intervention of 27 May 1960, were considered as the main source, and it is tried to reveal what kind of change and transformation the newspapers went through by comparing their publishing policies before and after the military intervention.